

u m

1/2025

ročník 128

7. leden

učitelské noviny

týdeník pro učitele a přátele školy

**HLEDÁTE KOMPLEXNÍ
SYSTEM PRO VÝUKU
ROBOTIKY
A AUTOMATIZACE?**

Více o jedné inovativní
platformě na str. 13

SLOŽITÁ CESTA OD PŘEDŠKOLÁKA KE ŠKOLÁKOVÍ

Co má a nemá provázet přípravu dítěte ke vstupu do základní školy

4

FINSKÁ
CESTA PROTI
ŠIKANĚ

7

MINISTERSTVO
SCHVÁLILO RVP
PRO MŠ A ZŠ

12

JAKÉ JSOU KRAJ-
SKÉ PRIORITY PRO
STŘEDNÍ ŠKOLSTVÍ?

14

VÝHODY JEDNOT-
NÝCH PŘIJÍMAČ-
KOVÝCH TESTŮ

cena 63 Kč

www.ucitelskenoviny.cz

FAKTURACE
 MOŽNO NA VŠECHNY OBJEDNÁVKY
 DO 22.1.2025 VČETNĚ
2024
 NÁHRADNÍHO PLNĚNÍ

Nábytek, který splyne s každou metodou výuky. Nábytek, který Vám dodá odvalu a podníti ve Vás touhu experimentovat.

ŠKOLA SNŮ

**UČEBNÍ
POMŮCKY**

**ZVÝHODNĚNÉ
SADY**

SKOLATO

skolato.cz
735 50 40 50

**SKŘÍŇOVÉ
SESTAVY**

od 18 000,-

mimicra.cz
by **SKOLATO**

mimicra
splyne s vámi

můj školní atelier

- elektronický časopis v pdf
- každý měsíc tématické návody krok za krokem
- inspirace na tvoření pro děti

lednové číslo právě v prodeji

Více informací a ukázkové číslo zdarma najdete na www.skolni.mujiatelier.art

Z OBSAHU

4–6 Téma týdne

FINSKÁ CESTA PROTI ŠIKANĚ

Učitelé často tápou, schází jim odborná příprava

7 Aktuálně

MŠMT SCHVÁLIL RVP PRO PŘEDŠKOLNÍ A ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

8–11 Zeptali jsme se SLOŽITÁ CESTA OD PŘEDŠKOLÁKA KE ŠKOLÁKOVÍ

Co má a nemá provázet přípravu dítěte ke vstupu do základní školy

12 K věci

JAKÉ JSOU KRAJSKÉ PRIORITY PRO STŘEDNÍ ŠKOLSTVÍ?

14 Jak to vidí

Zuzana Růžičková:

VÝHODY JEDNOTNÝCH PŘIJÍMAČKOVÝCH TESTŮ

15 Odborníci radí

Václav Mertin:

FILIPIKA PROTI PESIMISMU

16–19 Reflexe

TADY OREL! TADY OREL...

Zařadit jednotlivé druhy tohoto opeřence není snadné

20 Zrcadlo praxe

JAN AMOS KOMENSKÝ PROPOJUJE SVĚTY SLYŠÍCÍCH A NESLYŠÍCÍCH

21 Zrcadlo praxe

JAK CHYTŘE VYUŽÍVAT V HODINÁCH DIGITÁLNÍ TECHNOLOGIE A UMĚLOU INTELIGENCI

22–23 Zrcadlo praxe

KOMUNIKACE DĚTÍ A MLÁDEŽE V 21. STOLETÍ

23–24 Zrcadlo praxe

DĚTSKÝ ČIN ROKU 2024: HRDINSKÉ PŘÍBĚHY PLNÉ ODVAHY I VŠÍMAVOSTI

25–26 Zrcadlo praxe

STANOVISKO ČÁSTI EXPERTNÍHO PANELU K NAPLNĚNÍ HLAVNÍCH SMĚRŮ REVIZE RVP ZV

26 Ze zahraničí

27–30 Kaleidoskop

Novoroční výhledy

Uplynulý rok nepatřil ve školství k rokům bůhvíjak úspěšným. Pravda, například digitalizace přijímacího řízení na střední školy vyšla na výbornou a má potenciál se dál zlepšovat, ostatně jako celý přijímačkový model. Zbytek uskutečněných změn či zásadních aktuálních plánů je spíše diskutabilní než konsenzuální povahy.

Kde začít? Třeba sníženými PHmaxy, které nadělaly tolik zlé krve? Nebo návrhem zákona, jímž chce ministerstvo školství sloučit ředitelství malých škol jednoho zřizovatele? Návrh zákona již prošel připomínkovým řízením, po němž ministerstvo snížilo minimální počet žáků ve školách jedné obce, kde by mělo dojít ke sloučení, z původních 200 na 180 žáků. Bude to ale kritikům tohoto záměru stačit?

Anebo odklady povinné školní docházky? Že by jich mělo razantně ubýt, na tom se plus mínus shoduje celý parlament, ale v pedagogickém terénu zas takové nadšení nepanuje. Mnozí ho považují spíše za politické a ekonomické rozhodnutí, které nesprávně směšuje dva pojmy: připravenost a zralost dítěte na školu. Na problém se dá jistě dívat z řady úhlů, například z pohledu vlivu předškolní přípravy dítěte na jeho úspěšný start v základní škole. Mimochodem v rubrice Zeptali jsme se (str. 8) hledáme spolu s dvěma odborníky odpověď na otázku, jestli má mateřská škola „přidat“ v přípravě, nebo naopak škola základní „ubrat“ v nárocích.

Nebo ještě jiný příklad? Také ústřední téma vzdělávací politiky současného ministerstva – uvedení nového kurikula základního vzdělávání do života – má k ideálu hodně daleko. Ačkoli bylo revidované RVP ZV schváleno den před Silvestrem, jako příprava k nadcházejícímu bujarému veselí učitelů asi nezafungovalo. Proti dokumentu se staví školské asociace i podstatná část akademická obec. A učitelé? Ti se – ve své většině – o osm let připravovanou novinku už přestali zajímat, alespoň soudě podle výstupů jejich asociace. Nebyť příslibu, že se na podobě RVP bude ještě pracovat, protože se bude teprve pilotovat, a faktu, že s jeho schváleným zněním bude veřejnost sezná-

mena v polovině ledna, hodnocení tohoto dokumentu by bylo asi ještě příkřejší.

V minulém roce jsme se dočkali i návrhů, které školský terén jednoznačně odsoudil. První příčky tohoto smutného žebříčku určitě ovládl nápad na převedení nepedagogické práce na bedra zřizovatelů. Cožpak by nebylo lepší zavést model, který skutečně dá školách a nepedagogům jistotu, než problém prostě odsunout na obce a kraje? Například učiliště ministroví školství vzkázala, že tímto návrhem (a nejen jím, bohužel) cíleně poškozují vlastní rezort. Jejich kritická slova jsou navíc opřena o výsledky průzkumu fungování modelu speciálního PHmaxu pro nepedagogy, který před třemi roky vzešel z dílny Sdružení učňovských zařízení. Jak zdůrazňují zástupci odborných škol, tehdy návrh vyhovoval až 98 procentům oslovených škol, současný model naopak stejnému procentu škol nevyhovuje a dá se předpokládat, že skákat radostí nebudou nepedagogové ani po převedení finančních kompetencí.

Pošramocený dojem z aktivit ministerstva školství možná vylepší představení návrhu inovace středoškolské oborové soustavy. K tématu se v těchto sbírají připomínky a je přichystána série kulatých stolů. Redukce počtu oborů by podle tvůrců projektu měla přinést několik systémových posunů vpřed: šířeji pojaté obory, kompetenční přístup ke vzdělávání, jasné kvalifikační profily absolventů a větší propojení s praxí. Z reakcí školských asociací ale plyne, že v průběhu příprav dala od projektu ruce pryč řada odborníků, některé odborné školy inovaci oborové soustavy dokonce považují za zbytečnou až škodlivou. Klíčové přitom je, že by měla být také odrazovým můstkem k přepracování RVP odborného vzdělávání. A to není pro začátek vzniku desítek zbrusu nových ervěpěček dobré znamení.

Petr Husník

Kresba: Václav Hradecký

Učiteléské noviny, týdeník pro učitele a přátele školy

Založeny Josefem Králem v Praze roku 1883

Uzávěrka čísla 3. 1. 2025

Foto na obálce: Shutterstock

FINSKÁ CESTA PROTI ŠIKANĚ

Učitelé často tápou, schází jim odborná příprava

Říká se, že škola, která tvrdí, že mezi jejími žáky neexistuje šikana, o ní jen neví, nebo o ní ví, ale stydí se za ni a hraje mrtvého brouka. Patologické vztahy mezi žáky bohužel prostě existují a je nutné to jednak vzít na vědomí, a jednak se naučit s tímto fenoménem pracovat.

Jednou z možností, jak se s tímto fenoménem vyrovnávat, je program s neobvyklým názvem KiVa. Jedná se o program proti šikaně vyvinutý na základě výzkumu a vědecky ověřených výsledků, který vytvořila Univerzita v Turku s podporou finského Ministerstva školství a kultury. „Cílem programu KiVa je šikaně předcházet a efektivně řešit již probíhající případy šikany,“ říká na svých webových stránkách nezisková vzdělávací organizace Schola Empirica, která program KiVa přinesla do České republiky. KiVa je zkratka vytvořená z finského *Kiusaamista vastaan*, což v češtině znamená *Proti šikaně* nebo *Proti obtěžování*.

Ředitelka neziskovky Schola Empirica Egle Havrdová poznamenává, že šikana je ve školách velmi rozšířený problém a že se situace postupně zhoršuje. Často je

skutečně skrytá a učitelé mají problém zachytit první signály, že něco není v pořádku. Obtížnější je to i proto, že se stále častěji přesouvá z reálného prostoru do virtuálního. „Setkala jsem se i s tím, že učitelé říkali, že se projevy šikany objevují mimo školu, že je to věc, kterou by tedy měli výchovně řešit spíše rodiče, protože jde o prostředí mimo kompetenci školy. Jenže ani rodiče nemají často přehled, kde jejich děti v daném okamžiku jsou a co dělají. Neměli bychom prostě problémy ve vztazích mezi žáky přehlížet,“ říká E. Havrdová. Připomíná, že to souvisí i se zhoršujícím se duševním zdravím dětí, což ukazují výsledky řady výzkumů, v některých se mluví dokonce o tom, že šikanu zažilo každé čtvrté dítě. Právě psychické problémy žáků mohou přispívat k šíření negativních jevů odrážejících se ve vztazích mezi nimi.

Z první ruky

Jako problém pro řešení vznikajících konfliktů se znaky šikany vnímá skutečnost, že řada učitelů na tyto situace neumí adekvátně reagovat. „V pedagogické přípravě učitelů se řešení šikany věnovala v uplynulých letech jen velmi malá pozornost. V souvislosti s diskuzí o wellbeingu se toto téma objevuje častěji, ale podle mého názoru to stále nestačí,“ tvrdí E. Havrdová. Upozorňuje, že školy obvykle spoléhají na metodiky prevence, na psychology nebo speciální pedagogy. K těm se ale řešení leckdy dostává až v době, kdy se znaky šikany objevují zřetelně, kdy skutečně vzniká konflikt. Bylo by podle ní lepší, kdyby už samotní učitelé dokázali zachytit první signály možného vzniku šikany a zasahovali citlivě tak, aby problém dál neeskaloval. Zdůrazňuje, že zásadní roli v tom hraje třídní učitel, který by měl svoji třídu velmi dobře znát, měl by v ní mít navázaný vztahy s jednotlivými žáky, měl by mít jejich důvěru a získávat tak informace o vzniku možných problémů tzv. z první ruky.

Důležitý je podle ní trend, kdy se o šikaně dá otevřeně mluvit, kdy školy nemají pocit, že vznik šikany znamená jejich fatální selhání, a že je proto lepší její možnou

Co je to šikana?

Běžně používaná definice šikany je, že šikana je úmyslné a opakované způsobování úzkosti nebo újmy stejnému jedinci. Pro šikanované děti je navíc obtížné se bránit. To odkazuje na nerovnováhu sil mezi stranami – šikanované dítě má obvykle menší moc nebo fyzickou sílu než tyran nebo tyrani.

Šikana může mít mnoho různých forem. Nejčastěji se jedná o slovní napadání a veřejné zesměšňování cíle, ale existuje i mnoho dalších forem šikany. Oběti jsou často šikanovány více než jedním způsobem a šikana je více než jen jednotlivé útoky. Jedná se o poměrně stabilní vztah mezi šikanujícím a šikanovaným dítětem a tento vztah je dále zakotven v širším vrstevnickém prostředí.

Architektura šikany

Šikana je skupinový jev. Zdá se, že u pachatelů je šikana motivována snahou o zviditelnění, moc a vysoké postavení ve skupině vrstevníků. Z tohoto důvodu tyran potřebují přihlížející nebo diváky.

Tito přihlížející hrají v situaci šikany různé role. Mohou posilovat chování tyranu verbálními nebo neverbálními signály,

kteří jsou společensky obohacující. Tyto signály naznačují, že šikana je přijatelná, nebo dokonce zábavná.

Ostatní přihlížející jsou aktivnější v pomoci násilníkovi. Některé děti se například rády zapojí do šikany, i když ji obvykle samy neinicují.

Někteří vrstevníci mohou jen tiše přihlížet tomu, co se děje, aniž by si uvědomili, že tyran si takové chování může vyložit jako schvalování svých podlých činů.

Jen málo studentů, kteří šikanu pozorují, má odvahu zasáhnout nebo se postavit na stranu šikanovaného dítěte.

Šikana se týká každého

Existuje mnoho výzkumných údajů o akcích studentů, kteří jsou přihlížejícími šikany, a jejich významu.

V jedné studii dospělí, kteří byli šikanováni ve škole, řekli, že jejich nejhorší vzpomínkou nebyly činy konkrétního, individuálního tyranu. Nejhorší vzpomínkou bylo, že ostatní studenti viděli, co se stalo, ale nikdo nezasáhl. Nejvíce bolela skutečnost, že nikdo nepodporoval ani nebránil

šikanované dítě. Další studie ukázala, že ty šikanované děti, které měly alespoň jednoho přítele, který je podporoval, si vedly lépe než šikanované děti bez podpory.

Hlavním poselstvím KiVa je, že všichni jsme zodpovědní za naše společné blaho. Pokud by se každý dokázal motivovat k tomu, aby přemýšlel o způsobech jak pomoci svým spolužákům a vrstevníkům místo toho, aby se účastnil šikany, velká část problému šikany by byla odstraněna.

Varovné signály

Důsledky a účinky šikany se mohou u studenta projevit mnoha způsoby. Rozpoznání problému je důležitým prvním krokem při přijímání intervenčních opatření proti šikaně. Je důležité identifikovat příznaky a zahájit rozhovor se zúčastněnými osobami.

Ne všechny děti, které jsou šikanovány, žádají o pomoc. Některé děti navíc nemusí vykazovat vůbec žádné příznaky. Příznaky mohou být také důsledkem jiných problémů v životě dítěte nebo dospívajícího, jako jsou problémy doma nebo deprese.

Shutterstock

existenci popřít. „Netvrdíme, že šikana je normální, naopak, ale tvrdíme, že se o ní musí mluvit, že se musí řešit, a to co nejdříve,“ konstatuje E. Havrdová.

Pracovat s agresory i s obětmi

E. Havrdová vysvětluje, že se často stává, že učitelé chtějí rychle reagovat, což je sice správné, ale že k tomu využívají třídnických hodin, což podle ní správné není. „Není vhodné problém otevřít nepřipraveně před celou třídou,“ tvrdí. Jako není vhodné zapojovat hned do problému celou komunitu, stejně tak by se neměli podle ní předvolávat do školy rodiče a snažit se využívat tripartitní schůzky. Stává se také, že jedinou reakcí je předání problému „dál“ – preventivnímu nebo psychologovi, aniž by se učitel snažil v prvopočátku situaci odblokovat. Někdy se škola soustředí jen na agresora, ačkoliv část kořenů šikany může být paradoxně i na straně oběti.

Podle metodiky programu KiVa se má nejdříve pracovat individuálně se zúčastněnými žáky – s agresory, obětmi, s těmi, kteří agresora podporují, nebo jen tiše přihlížejí. Na webu spolku Schola Empirica se vysvětluje, že „šikana je skupinový jev. Hlavním cílem programu KiVa je předcházet jí, ještě než k ní dojde. Působením na kolektivní normy a budováním dovedností potřebných ke konstruktivní interakci program děti podporuje v tom, aby převzaly za svůj kolektiv odpovědnost a nepomáhaly agresorovi, ale zranitelným spolužákům. Dalším cílem programu je intervence dle jasného postupu při konkrétních případech šikany.“

Témata přiměřená věku a chápání dětí

„Program KiVa přináší do dosavadního systému boje proti šikaně ve školách dva momenty, dva stavební kameny – jedním

je důraz na prevenci a tím druhým pak důraz na intervence,“ představuje program ve velké zkratce E. Havrdová.

V rámci přípravy na preventivní úkoly se učitelé učí mluvit s žáky o nejrůznějších tématech, učí se pracovat se socioemočními dovednostmi. V lekcích prevence se zdůrazňuje nutnost přijetí odlišnosti. Způsoby práce a volba témat jsou rozděleny do tří věkových kategorií, učitelé se učí využívat nejrůznější hry. Připravují se na práci se skupinou dětí, na diskuze, co je šikana, čeho si všimnat, jak reagovat... „Jde o zpracovaný systém, který se opírá o výzkumy Univerzity v Turku ve Finsku, je jasně určeno, co a kdy se má s dětmi probírat, aby byla témata přiměřená věku a chápání dětí,“ upozorňuje E. Havrdová. Cílem projektu, který si vzal za cíl implementovat finský model do českého školství, je „posílit schopnosti všech zúčastněných včas identifikovat projevy šikany a zároveň

Shutterstock

poskytnout návody pro řešení případů již existujících. Úspěch projektu se projevuje výrazným snížením šikany na zapojených školách, a také vyšší motivací žáků ke studiu. Komplexní program KiVa má pozitivní dopad jak na psychiku žáků a vrstevnické klima ve třídě, tak na jejich dosažené školní výsledky.“

Podle ředitelky spolku Schola Empirica se učitelé naučí mluvit s dětmi o vztazích, o vzájemném respektu, jak se domlouvat, jak spolupracovat. Probírají s nimi (formami odpovídajícími věku) rizika šikany v reálném prostoru i v prostoru virtuálním, upozorňují na nebezpečí sexuálního obtěžování atd. atd. „KiVa otevírá prostor pro tyto diskuze s dětmi a poskytuje učitelům i metodiky, aby věděli, jak témata uchopit, aby děti přijaly za své, které chování je správné a které je rizikové,“ vysvětluje.

Druhým stavebním kamenem je pak práce intervenční. O tu se stará KiVa tým, který je složen z vyškolených (alespoň) tří pedagogů. Ten poskytuje kolegům metodickou podporu a zabývá se prací s jednotlivými žáky v případech, že se objeví podezření na rozvoj šikany. Jeho cílem je zachytit signály šikany v zárodku, nedopustit tedy, aby se samotná šikana rozvinula a vedla k psychickému nebo až fyzickému poranění dítěte.

V Kazachstánu i na Novém Zélandu

E. Havrdová upozorňuje, že model byl velmi podrobně ověřován na 1000 finských školách zhruba před 20 lety, v současnosti jeho metodiku využívá přibližně polovina z nich. KiVa se ovšem rozšířila i do světa, s její pomocí se snaží předcházet šikaně ve školách v 25 státech. Nabízí se otázka, jestli je možné pracovat podle jednotné metodiky v tak rozdílných státech, jako je například Finsko, Kazachstán, Jihoafrická republika nebo Nový Zéland. „Nabízená témata programu KiVa jsou tak aktuální a univerzální, že není problém, aby si je školy v často výrazně odlišných státech modifikovaly do podoby, která je pro ně vhodná,“ soudí E. Havrdová. Konečně, poznamenává, že i v Česku různé školy některé hry nebo některé další aktivity nevyužívají. „Není to ale problém, čas ukáže, co je pro kterou lokalitu, pro kterou školu vhodné a výhodné, stále shromažďujeme tyto informace a poskytujeme je výzkumnému týmu ve finském Turku. Díky těmto informacím z mnoha míst světa je možné program uzpůsobovat, doplňovat, upřesňovat, aktualizovat metodiky, což je výhodné pro všechny.“

Do pilotáže v České republice, která měla proběhnout mezi lety 2020 a 2022, zasáhl covid, ověřování proto končilo až ve školním roce 2022/2023. I tak se podařilo ve dvanácti školách (a ve dvanácti školách kontrolních pro srovnání výsledků) zkusit, zda bude možné finskou metodiku využít i u nás, což se podle E. Havrdové potvrdilo. V současnosti program využívá na 80 základních škol a jejich počet roste. ▶

► První školy byly vybírány podle velikosti, Schola Empirica hledala středně velké plně organizované státní základní školy, ve kterých proškolila učitele a vytvořila KiVa týmy. KiVa tým měl svého supervizora, na kterého se mohl v případě potřeby obrátit. Program byl placen z evropských dotací a ověřován v pěti krajích (v Praze, Královéhradeckém kraji, Středočeském kraji, Plzeňském kraji a v kraji Ústeckém), dnes už vlastně žádná omezení neplatí, záleží pouze na zájmu ze škol a schopnosti podílet se na licenčním poplatku, který je placen společkem Schola Empirica do Finska, a nákladech na nezbytné kurzy. Vlastníkem licence je totiž právě Univerzita v Turku.

Hledání podporovatele

Pokud má škola zájem zapojit se do programu KiVa, je podle E. Havrdové nezbytné, aby tuto myšlenku podporovalo její

„Podle našich zkušeností je podstatné pro úspěšnost programu KiVa v konkrétní škole, že skutečně chce aktivně řešit otázku rizika šikany. Tam, kde se opravdu staví na zájmu učitelů, bývají výsledky programu velmi dobré. Systém – objevily se problémy, objednáme KiVa program – obvykle nefunguje, prevence je nezbytná. Tento program představuje pro učitele i pro školu poměrně hodně práce, to se nedá dát příkazem,“ upozorňuje E. Havrdová.

Pokud se objeví podezření na šikany, které si všimly děti nebo třídní učitel, ihned se obrátí s upozorněním na KiVa tým, který problém řeší samostatně. Rodiče jsou o situaci informováni, k samotné intervenci s dětmi ale přizváni nejsou. Individuálně se mluví s agresorem, s obětí, s dětmi, které s nimi kamarádí, které si problému

Shutterstock

vedení. Není to totiž úplně jednoduché. Je nutné, aby byl jmenován koordinátor, a je potřeba motivovat učitele, aby se programu aktivně účastnili. Škola by měla vybrat členy KiVa týmu, ti se pak po dobu prvních tří let účastní vzdělávání a informace přenášejí kolegům ve škole, zejména třídním učitelům. Školící tým jim pak poskytuje metodickou podporu, podkladové, metodické a další podpůrné materiály. „V té době se pedagogové připravují na přímou práci s žáky, kurzy pro KiVa koordinátory a KiVa týmy pak obvykle probíhají v dubnu a květnu. Každá škola má svého metodika, ten je certifikovaným lektorem, což znamená, že musel projít školením přímo ve finském Turku. Na něho se mohou pedagogové obracet,“ vysvětluje E. Havrdová.

Podle programu KiVa se pak pracuje se všemi žáky školy. Preventivní témata s nimi probírají obvykle třídní učitelé v rámci třídnických hodin. Ti jsou v kontaktu se členy KiVa týmu, který v případě, že se objeví podezření z rozvoje šikany, zasahuje.

všimly, to bývá obvykle větší skupina. Členové KiVa týmu mluví i s podporovateli agresora i s těmi, kteří chtějí naopak pomoci oběti. „Oběť bývá v třídním kolektivu leckdy osamělá, tým se pak snaží získat někoho ze spolužáků pro její podporu,“ vysvětluje E. Havrdová.

Vize – KiVa v každé škole

Finský model počítá i s materiály pro rodiče. Je vytvořen manuál, který jim řekne, čeho si všimnout a co dělat v případě, že zaznamenají změnu chování dítěte. Je dobře, pokud rodiče nejsou lhostejní, pokud s dětmi o možných rizicích diskutují, pokud jsou ve styku se školou a zajímají se o preventivní aktivity, které škola nabízí. Právě to doporučuje zmiňovaný manuál.

Podle ředitelky spolku bývá KiVa tým ve školách, které podle tohoto programu pracují, obvykle součástí školního poradenského pracoviště, nebo s ním úzce spolupracuje – je to logické, zabývá se oblastí péče, která této skupině odborníků standardně náleží. Konečně při tvorbě KiVa

Co dělat, když jste šikanováni?

Pokud vás někdo šikanuje, můžete udělat několik věcí, i když se někdy může zdát, že je to naopak. Mluvit s někým a hledat podporovatele jsou nejdůležitější věci, které musíte udělat.

Řekněte někomu, komu můžete důvěřovat ve škole nebo doma. Může to být spolužák, kamarád, vaši rodiče nebo učitel. Je povinností dospělých vám pomoci.

Najděte ve své třídě lidi, kteří by vám mohli pomoci nebo vás podpořit. Pokud se cítíte příliš trapně na to, abyste to učitelé řekli sami, zeptejte se kamaráda a udělejte to společně.

Budte asertivní. Komunikujte celým svým tělem, abyste nepřijali špatné zacházení. Stůjte vzpřímeně, dívejte se tyranovi do očí a mluvejte jasným hlasem, že to, co prožíváte, je špatné a mělo by to okamžitě přestat. Může to fungovat jako první krok k zastavení této situace. Pokud je to možné, chovejte se, jako by vám na tom nezáleželo, snažte se od situace odejít a jděte o situaci někomu říct.

Každá situace šikany je jiná a neexistuje jediné správné řešení. To vše jsou jen návrhy, které můžete zkusit udělat sami. **Je důležité někomu o šikaně říct: nenechávejte si to pro sebe!**

www.kivaprogram.net

týmu jsou do něho velmi často vybíráni psychologové, speciální pedagogové nebo třeba sociální pedagogové, ale i metodici prevence nebo výchovní poradci. Není to ale podmínkou, aby se těmito členy stali právě tyto odborníci, do KiVa týmu může vstoupit i motivovaný učitel, neztřídká se jím stává i sám ředitel nebo jeho zástupce. Dalo by se říci, že metodika KiVa rozšiřuje možnosti a kompetence školního poradenského pracoviště.

Zatím tým spolku Schola Empirica proškolil podle E. Havrdové na 350 pedagogů a míří k vyšším číslům. „Rádi bychom byli v každé škole, ‚naši ředitelé‘ nám říkají, jak se mění klima v jejich školách,“ říká. Otázka je, jestli by Schola Empirica měla dostatek sil na přípravu KiVa týmů na 4000 školách, asi ne. „Na to bychom potřebovali velkou podporu od ministerstva školství nebo od Národního pedagogického institutu. Už jsme na toto téma jednali, ale zatím se nenašla cesta, jak toho dosáhnout,“ krčí rameny ředitelka spolku Schola Empirica E. Havrdová.

Na sklonku kalendářního roku ministerstvem školství schválené nové vzdělávací programy přináší například povinnou výuku angličtiny v základních školách od první třídy, zvýšení výstupní úrovně angličtiny na konci druhého stupně či zavedení povinného druhého cizího jazyka od sedmé třídy. Veřejnosti představí ministerstvo dokumenty 14. ledna.

v těchto třídách mělo učit od září 2027. Ve všech třídách by se mělo podle nového RVP učit od září 2031, a to s výjimkou výuky dalšího cizího jazyka nejpozději od 7. ročníku, kde se počítá s omezením volby na tři cizí jazyky (německý jazyk, francouzský jazyk nebo španělský jazyk), kdy je účinnost odložena na září 2034 minimálně v 7. ročníku, září 2035 minimálně v 7. a 8. ročníku a září 2036 v 7.–9. ročníku.

RVP pro předškolní vzdělávání posiluje podle ministerstva inkluzivní přístup a podporuje rozvoj individuálních potřeb dětí. I zavádění plánů pro předškolní vzdělávání bude postupné. Dobrovolně od září 2025 do všech MŠ, které splní podmínky přípravného období. Povinně ve všech MŠ bude od září 2026.

MŠMT SCHVÁLILO RVP PRO PŘEDŠKOLNÍ A ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

„**N**ové rámcové vzdělávací programy se zaměřují na rozvoj kompetencí a gramotností, které odpovídají výzvám současné společnosti a potřebám našich dětí. Věříme, že nové programy nejen usnadní práci učitelům, ale zároveň poskytnou žákům a dětem lepší příležitosti pro jejich vzdělávací a profesní budoucnost,“ uvedl ministr školství Mikuláš Bek a dodal: „Schválením revidovaného RVP ZV může začít jeho implementace ve školách, které se dobrovolně rozhodnou podle nového RVP ZV vzdělávat již od školního roku 2025/2026. Získáme tím důležitou zpětnou vazbu, která poslouží k následným úpravám RVP ZV i modelových školních vzdělávacích programů ještě před jejich zavedením od 1. září 2027.“

Klíčové propojení

Podle ministerstva školství i základního vzdělávání je kladen důraz na propojení klíčových kompetencí a základních gramotností s očekávanými výsledky učení vzdělávacích oblastí. „Nový přístup podporuje praktické využití získaných dovedností a znalostí v každodenním životě a rozvíjí čtenářskou a pisatelskou a logicko-matematickou gramotnost. Očekávané výsledky učení (OVU) jsou jasně formulovány pro jednotlivé vzdělávací oblasti, čímž podporují kompetenčně orientované vzdělávání. Velká pozornost je věnována klimatu školy, osobnostní a sociální výchově. Kromě obsahových změn se nový RVP ZV soustředí na zjednodušení struktury dokumentace, což snižuje administrativní zátěž škol a umožňuje pedagogům věnovat více času přípravě kvalitní výuky,“ uvedlo MŠMT.

Mezi změny, které nový RVP ZV přináší, patří výuka prvního cizího jazyka, kterým je angličtina, povinně již od 1. ročníku (nyní je povinnost nejpozději od třetího ročníku, ale téměř polovina škol již angličtinu v prvních třídách učí), dále navýšení výstupní úrovně angličtiny z původní A2 na B1. V případě dalšího cizího jazyka zůstává povinnost jeho výuky, a to od 7. ročníku, přičemž výstupní úroveň bude A1. U vzdělávacího oboru Matematika dojde ke zvýšení úrovně z „částečně splňuje minimum“ na „splňuje minimum“.

Implementace kurikula bude probíhat postupně. Podle nových učebních plánů budou školy moci začít dobrovolně učit od příštího školního roku v první a šesté třídě. Povinně by se podle nich

Mateřské i základní školy budou mít k dispozici metodické materiály a vzdělávání pro pedagogické pracovníky, které jim usnadní zavádění inovací do praxe. Podpora zahrnuje příklady dobré praxe, konzultace a u základních škol i modelové školní vzdělávací programy. Tyto nástroje umožní efektivní přechod na nové kurikulum a zohlední potřeby každé školy. „Naší prioritou je nyní podpora škol při implementaci revidovaného RVP, aby přechod na nové kurikulum proběhl co nejplynuleji,“ dodává Ivo Jupa, ředitel NPI.

Riziko

Už z dřívějších diskuzí okolo kurikulárních změn vyplynulo, že změny, které přináší nové učební plány pro základní školy, učitelé nepřijmou. Například prezident Asociace ředitelů základních škol Luboš Zajíc se obává, že se revize neprojeví na kvalitě výuky.

„Byli jsme ujištěni panem ministrem školství Mikulášem Bekem, že to, co teď vyšlo, jsou v podstatě materiály určené pro pilotní ověřování a že to není definitivní materiál, se kterým by se mělo následně potom v těch letech pracovat,“ řekl L. Zajíc. Je podle něj možné, že se RVP ještě změní.

Základní škola Pečky na Kolínsku, ve které je L. Zajíc ředitelem, se do pilotního ověřování od září 2025 nezapojí. Nejvíce se přitom prezident asociace obává, že školy a učitelé nevezmou změny za své. „A že to skončí tak jako v některých případech minulého RVP, to znamená formálním papírováním a neprojeví se to na kvalitě výuky. To vidím jako největší riziko,“ řekl. „Na ZŠ Pečky učí angličtinu od třetí třídy, jak je to povinné nyní,“ uvedl. Zavedení povinné angličtiny od 1. třídy by škola podle něj nějak zvládla, největší problémy jsou však se zajištěním kvalitních učitelů, dodal.

Ostatně na nedostatek kvalifikovaných učitelů a učitelů některých specializací, tedy aprobací, upozorňovali v souvislosti se záměrem rozšíření výuky angličtiny i někteří další odborníci. O nedostatku kvalifikovaných učitelů a učitelů některých předmětů se však hovoří dlouhodobě. Aktuální stav chce ministerstvo školství zjišťovat v tomto školním roce.

Shutterstock

SLOŽITÁ CESTA OD PŘEDŠKOLÁKA KE ŠKOLÁKOVĚ

Co má a nemá provázet přípravu dítěte ke vstupu do základní školy

O provázání mateřské a základní školy jako o nezbytném předpokladu úspěšného startu vzdělávání se mluví snad odkakživa. Stoupající počet odkladů povinné školní docházky jako by všechno ještě zvýraznil. Stále častěji se debatuje o tom, jestli má mateřská škola „přidat“, nebo naopak základní „ubrat“. O rozluštění této hádanky jsme požádali HANU SPLAVCOVOU, vedoucí oddělení předškolního a prvostupňového vzdělávání NPI ČR, a její kolegyni HANU HAVLÍNOVOU, která má v této organizaci ve svém hájemství první stupeň základního vzdělávání.

Co má umět a znát dítě připravené pro vstup do základní školy?

Hana Splavcová: Pro dítě, které odchází z mateřské školy, je důležitá určitá míra emoční stability stejně jako navázání sociálních kontaktů, schopnost „odříznout se“ od rodičů. Naučit se dokončovat práci, vydržet u ní, umět si říct o pomoc, nebo ji druhým poskytnout. To předpokládá zvládat na odpovídající úrovni kooperaci, spolupráci s druhými nebo ve skupině. Je to zkrátka zejména sbírka kompetencí, které jdou za socio-emočním rozvojem dítěte. Všechno, co je navíc – a v mateřské škole se toho dělá hodně – je už nadstavba. Něco, co do značné míry využívá předškolního období, kdy mají děti přirozenou chuť poznávat, dozvídat se nové věci, vyzkoušet si je. Než o vědomosti jde v této době spíše o dovednosti. Poznávání věcí na vlastní kůži je bonus mateřské školy, který vytváří dobré prekoncepty a propedeutiku pro vzdělávací obory, které na děti čekají na další vzdělávací cestě. Je to to nejdůležitější, co dítěti vkládáme nejen do přechodu z mateřské do základní školy, ale v podstatě pro celý jeho další život. Vztah k umění, kompetenci k tomu, aby umělo spolupracovat, navazovat kontakty, poradit si s problémy a řešit je, to jsou věci, které děti potřebují.

Od učitelek mateřských škol slýchám, že jejich práce je stále náročnější. Dřív k nim děti přicházely z domova mnohem vyzrálejší. Bylo snadnější na rodičovskou výchovu navázat.

Hana Splavcová: To může být do určité míry pravda. Na druhé straně s tím musíme umět v mateřské škole pracovat. Vždycky u nás byli, jsou a budou rodiče,

kteří svým dětem věnují veškerý svůj volný čas. Stejně tak u nás byli, jsou a budou rodiče, kteří svým dětem tolik času nevěnují. Tento stav můžeme pozitivně ovlivnit tím, že to budeme přijímat jako fakt. Prostě to tak je. Můžeme rodiče motivovat, pobízet je vhodnou komunikací ke spolupráci. Jsem zastáncem pozitivních cest. Ne vždy rodiče odmítají se svým dětem věnovat. Častěji je to důsledek toho, že nevědí jak. Žijeme ve společnosti, která je hodně zaměřená na výkon, někdy se informace a dobré cesty ztrácejí.

Stačí, když do první třídy nastoupí dítě, které splňuje to, co nastínila Hana Splavcová?

Hana Havlínová: Naprosto. V rámci představování revize našich vzdělávacích programů máme častý kontakt s terénem. Když se začneme s učiteli bavit o tom, jak má vypadat předškolák, který k nám vstupuje do první třídy, shodneme se, že je to socio-emočně stabilní dítě, které se dobře přizpůsobí novému prostředí, respektuje nové lidi – spolužáky i dospělé, a umí pracovat se svými emocemi. Všechno ostatní ho v základní škole naučíme.

Samozejmě do tohoto tématu patří úroveň rozvoje grafomotoriky. Stále se vedou diskuze, jaká příprava v této oblasti patří do mateřské školy a co není nezbytně nutné. Pravda je, že pokud dítě přijde do základní školy se špatným držetím tužky, velice špatně se to odnaučuje.

Novopečený prvňáček by tedy už měl umět správně držet tužku?

Hana Havlínová: To je právě otázka, jestli je vůbec úkolem mateřské školy dávat dě-

Hana Havlínová a Hana Splavcová

tem do ruky tužku cíleně. Nechat je cvičit grafomotorické cviky, jak je to uváděno v pracovních listech... Grafomotoriku vnímáme jako celkový pohybový rozvoj. Jako uvolnění ramene, lokte, zápěstí, prstíků... Nejde jen o ruku, ale o koordinaci celého těla. Měli bychom se zamyslet nad tím, jestli není možné procvičovat ji jinými způsoby.

Na seminářích vysvětlujeme mimo jiné, že jemnou motoriku, špetkový úchop, je možné procvičovat například tím, že budeme „solit“, vyndávat drobné předměty z písku, navlékat korálky, sestavovat mozaiky z hříbečků a kuliček... To všechno trénuje špetkový úchop, dítě ani nemusí mít v ruce tužku.

Ale děti přece do ruky tužky, pastelky berou. Co když učitelka zjistí, že je drží špatně?

Hana Splavcová: Když vidí, že dítě má tendenci uchopovat tužku špatně, měla by dítě nasměrovat k tomu, aby začalo používat jiné techniky. Například prstové barvy, malování houbičkou nebo jakým-

koli předmětem, který má dlaňový úchop. Takové pomůcky existují, jsou to například speciální štětce, různé voskovky, křídly na chodník. Ve výtvarných činnostech je třeba děti podpořit, ale techniky můžeme volit podle potřeby. Když vezmete do ruky autíčko a budete dělat obtisk barev jeho pneumatikami na velkou plochu, je to také grafomotorika, při níž se uvolňuje celá horní končetina. Těmito a podobnými technikami se úchop tužky nekazí, naopak to prospívá uvolňování. Napřed musíme mít uvolněné celé tělo, zápěstí a prsty jsou až to poslední, co procvičujeme.

Nepomáhají ani trojhranné tužky a pastelky?

Hana Havlíková: Jsou určitě lepší než fixy. Fixy mají silnou stopu bez toho, že bychom na ně tlačili, jemnou stopu prostě nedovolí. Když píšeme rukou, střídavě odlehčujeme a přitlačujeme tužku k podložce. Tlak na psací náčiní není stejnoměrný, což fixa neumožňuje. V okamžiku, kdy ruku odlehčím, přestane psát. S tím se u tužky nebo voskovky nesetkáte. Pořád zanechávají stopu.

Vhodná není v tomto směru ani interaktivní tabule, jestliže na ni děti kreslí prstíkem. Každá dotyková obrazovka vyžaduje pevné přitisknutí. Jakmile dotyk odlehčíme, kontakt zmizí. Nemůžeme psát ani přetahovat předměty. Když si děti rozcvičují ruku na dotykových obrazovkách, učí se stále stejnému přitlaku, který však není v souladu s tím, jak bychom měli dítě na psaní připravovat. Ještě je tu jedna důležitá věc. Protože pero určené k psaní na interaktivní tabuli je příliš silné, má i dospělý problém vzít ho špetkovým úchopem. Natož dítě...

Znamená to, že interaktivní tabule nebudeme v mateřské škole radši používat?

Hana Splavcová: Mnoho mateřských škol je má, ale určitě nejsou nezbytné. Podle mého názoru je tam jejich uplatnění velmi úzké. Mnohé činnosti nabízené v programu na interaktivní tabuli je vhodnější realizovat jinak. Namátkou – manipulování s předměty, přiřazování předmětů. Je přirozenější, když dítě bude k sobě párovat ponožky, šálky s podšálky v kuchyňce a další předměty, které k sobě patří. Zapojí při tom víc smyslů.

Interaktivní tabuli je vhodnější použít v kombinaci s jinými digitálními prostředky, například s digitální lupou nebo digitálním mikroskopem. Umožní nám to pořídit si zvětšené záběry a prohlížet si detaily třeba motýlích křídel, různých broučků. Následně je pak promítnout celé skupině na interaktivní tabuli. Jindy jejím prostřednictvím pozdravíme spřátelenou mateřskou školu nebo dítě, které je doma dlouhodobě nemocné... Setkala jsem se s příkladem, kdy jeden z rodičů seznamoval děti v mateřské škole se svou profesí. Pracoval v laboratoři, kde ho děti nemohly navštívit. Jde o to, aby práce s interaktivní tabulí děti rozvíjela, aby jen nenahrazovala běžné situace. Pro předškolní období platí, že technologie používáme tam, kde to nejde jinak.

Dalším problémem, který trápí učitelky v mateřské i základní škole, je špatná výslovnost dětí, slabá slovní zásoba, která prvňáčkům staví velkou bariéru.

Hana Havlíková: Česká školní inspekce to vyhodnotila jako jeden z nejčastějších důvodů odkladu školní docházky. Je tu

však jeden velký otazník, totiž kdy rodiče začínají reagovat na podněty učitelky mateřských škol, kdy začínají na nápravě řeči spolupracovat. Od učitelky slyšíme, že rodiče vybízejí ke spolupráci od čtyř nebo od pěti let dítěte, ale dokud dítě do školy nenastoupí, u mnohých se nic neděje. Tendence nechávat vše přirozenému vývoji v tomhle případě není nejlepším přístupem.

O tom, co je důvodem zhoršování dětské výslovnosti a snižování slovní zásoby, se můžeme dohadovat. Některé výzkumy upozorňují na to, že za snižováním slovní zásoby dětí je nadměrné sledování technologií. Na druhou stranu lidé zabývající se výukou cizích jazyků zase zdůrazňují, že nejlépe se cizí jazyk osvojí právě sledováním cizojazyčných filmů. Ovšem rozdíl mezi seznamováním se s cizím jazykem a ovládnutím mateřštiny je velký. Dítě má navštěvovat mateřskou školu hlavně proto, aby mělo kontakt s vrstevníky, protože tak se správné řečové návyky osvojují nejpřirozeněji.

Nejsem zastávce teorií, že když na dítě hodně mluvíte a hodně mu čtete, vychováte z něj řečníka a čtenáře. Hodně záleží také na jeho osobním nastavení. Je vhodné vést rodiče k tomu, aby dětem četli. Nedávno jsme na semináři s účastníky řešili problematiku domácích úkolů. Pro prvňáčky je trénink čtení jasným domácím úkolem – vyplynulo z diskuze. Pak se jedna kolegyně přihlásila a řekla: Čtení přece není úkol, čtení je společná radost. Naprosto s ní souhlasím. Máme rodiče přesvědčit, aby si ze společného čtení vytvořili rituál. Ne že rodič vaří večeři a dítě při tom slabikuje u stolu. Až před spaním, ve

► chvíli, kdy už je rodina v klidu, si najdeme chvíli ke společnému čtení. Přečti mi, co jste se učili ve škole, přečti mi kousek ze slabikáře. Poznávej písmenka v naší oblíbené knížce a já ti potom také kousek příběhu přečtu. Návčik čtení se z úkolu změní v příjemně prožitý čas.

Kdybychom byli schopni takhle rodiče motivovat – ať už v mateřské nebo základní škole, určitě by to rodinný život obohatilo. Ale pravda, nic nefunguje stoprocentně.

Hana Splavcová: V jedné naší minireceptodice je napsáno, že nikdy není brzy ani pozdě začít číst. V tom bychom měli rodiče rozhodně podpořit. V čem by naopak měly mateřské školy ubrat, je v učení dětí číst. I když nám to nenáleží, stále častěji se s tím v mateřských školách setkáváme. Děti mají ve třídě běžně vyvěšenou abecedu. Přitom nejde o vnitřní

objevují rodičovské kavárny, kam učitelé zvou na besedu s rodiči zajímavé hosty. V mateřských se staví častěji na nejrůznějších společných akcích, které nabízejí spoustu příležitostí.

Hana Splavcová: Pro učitele v mateřské škole je to velká výzva a velká cesta. Měli by přemýšlet o možnostech, kdy dát rodičům příležitost k debatám a výměnám názorů, i když jsme s nimi v každodenním kontaktu. Jestliže vnímáme například, že se snižuje slovní zásoba dětí, je to námět na setkání navíc, na besedu. Ať už to zvládnou sami, nebo si přizvou odborníka na dané téma. Lidé v mateřských školách jsou kreativní, nepochybuji, že cesty najdou. Ale musejí je hledat.

Zamýšlíme se nad tím, jak co nejlépe připravit děti ke vstupu do základní školy během tří let. Některé však do ní vstoupí až na poslední rok, občas

výstupů, v některých případech rodičům doporučit, že by bylo vhodné individuální vzdělávání ukončit a zahájit docházku do mateřské školy.

Některé děti sice do povinného předškolního vzdělávání nastoupí, ale rodiče je až příliš často z docházky omlouvají. Jedou společně do zahraničí, na návštěvu k prarodičům a podobně.

Hana Splavcová: Nerada bych byla v tomto ohledu striktní. Pořád jde o dítě předškolního věku, proč by nemohlo být nějaký čas u babičky? Až nastoupí do základní školy, bude to obtížnější. Tam bude muset každý „výpadek“ dohánět, protože výuka je jasně naplánovaná. V mateřské škole takovou výuku nemáme.

Některé děti možnost být s prarodiči nemají, nebraňme v tom těm šťastnějším. Vždyť tato setkávání jsou pro formování osobnosti dítěte důležitá.

Na druhou stranu nikdo z rodičů nebo zákonných zástupců nesejme plnou odpovědnost za vzdělávání jejich dětí.

Objevují se i stížnosti, že s dětmi, které zůstávají s odkladem školní docházky v mateřské škole, tam nikdo nepracuje.

Hana Splavcová: Jak v které škole. Věřím tomu, že víc je učitelů, kteří s těmito dětmi pracují.

Jak by s nimi měli pracovat? Někjaké úkoly navíc...

Hana Splavcová: To je otázka. Někdo si to může vysvětlovat tak, že když dítě dostalo rok navíc, musí hned najet na praktiky základní školy. Učit se písmenka a podobně. Ale v tom příprava na školu nespočívá, ta je skutečně v prohlubování klíčových kompetencí, které máme v RVP PV, v původním i v tom čerstvě upraveném. Jsou v něm velmi pregnantně vyjádřeny očekávané výsledky učení dítěte předškolního věku, kompetence, které máme rozvíjet a podporovat.

Stále větší důraz je kladen na pedagogické diagnostikování. V některých mateřských školách s ním pracují léta, jinde svoji cestu teprve hledají. Forma není předepsaná, učitelky se obávají, co je v tomto směru čeká do budoucna, jestli to zvládnou. Přitom bez pedagogického diagnostikování nemůžou děti správně vést...

Hana Splavcová: Říkáte to dobře. Jestliže chci dítě dobře rozvíjet, musím je dobře znát. Abych je dobře znala, potřebuji je nějakým způsobem pozorovat, dělat si průběžné pedagogické diagnostikování. K tomu v mateřských školách opravdu směřujeme. Učitelky by je neměly brát jako bubáka, kterého na ně někdo poslal. Je to vyústění toho, kam směřuje individualizace, kam směřuje pojetí předškolního vzdělávání. Vlastně nejen předškolního, protože v základní škole navazují, minimálně na prvním stupni. Byli bychom rádi, aby pokračovalo dál. Na rozdíl od základní

Shutterstock

motivaci dítěte, že když kolem sebe vidí různé znaky, učí se číst piktogramy a obrázky, postupně mu dochází, že pomocí písmen je možné zaznamenat slova. Až ve chvíli, kdy se dítě samo o písmena zajímá – písmeno v jeho jméně, v názvu obchodu, kdekoli... To je něco úplně jiného, to je vnitřní motivace, kterou podpoříme.

Setkala jsem se i s tím, že by se předškoláci měli umět podepsat.

Hana Splavcová: Čtení a psaní jsou spojené nádoby, je to velmi těžká disciplína, na kterou učitelé mateřské školy nejsou vzdělaní, pouštět se do toho jim nepřísluší. Ostatně nepřísluší to ani věku dětí. I když se samozřejmě najdou děti, které si vlastně takové učení vyžadají. Opět jsme u vnitřní motivace.

Mělo by do vztahů mezi školou a rodinou vstupovat něco jako nenápadné vzdělávání? V základních školách se

dokonce jen v systému individuálního vzdělávání.

Hana Splavcová: Povinné předškolní vzdělávání pro pětileté a starší děti bylo do zákona vloženo proto, aby měly děti možnost setkávat se co nejčastěji s vrstevníky. Mluvili jsme o tom, že hlavním posláním mateřské školy je socializace, určité odpoutání od rodiny. Zcela logicky z toho vyplývá, že čím déle je dítě v mateřské škole, tím je to pro ně přínosnější. I když nesmím opomenout, že některé děti tam tráví mnohem více času, než je žádoucí a vhodné. Ale to asi neovlivníme

V každém případě je forma individuálního vzdělávání dítěte v předškolním věku rozhodnutím rodičů a nám nezbyvá než ho respektovat. Zákon to umožnil s ohledem na to, že stejnou možnost mají i žáci základní školy. Mateřská škola může maximálně v podzimních měsících, kdy probíhá ověřování dosahování očekávaných

školy je pedagogické diagnostikování v mateřské škole povinné. Je to nezbytná součást naší práce pro to, abychom mohli dobře plánovat vzdělávací nabídku, nastavovat ji dětem podle jejich aktuálních možností a předpokladů.

Někde si učitelky ve třídě předávají informace ústně, jinde zapisují výsledky pozorování do sešitů, volají také po jednotném předpisu...

Hana Splavcová: Pedagogické diagnostikování spočívá v souboru různých činností učitele. Nejčastější je pozorování, ale můžou to být rozhovory s dítětem, s rodiči o dítěti a jeho pokrocích. Užasnou příležitostí pro sledování pokroku dítěte nám dává portfolio. V tom chceme mateřské školy podpořit. Některé to možná jako podporu vnímat nebudou, spíš jako novou povinnost. Do inovovaných RVP PV se nově dostává diagnostické portfolio jako povinná součást pedagogického diagnostikování.

Přidali jsme je právě proto, aby se i školy, které zatím s portfoliem nepracují, začaly zajímat o to, proč je pro ně užitečné. Pokud budou důkazy o učení dítěte schraňovat, mají se k čemu vracet. Mají na čem ukazovat pokroky dítěti (podívej, tak se ti to dařilo tehdy, teď se ti to daří výrazně lépe) i rodičům (tohle se mu vede skvěle, ale v tomhle bychom je mohli podpořit – my to děláme ve škole takto, když na to doma navážete, můžete dítěti pomoci). Je to něco, o co se může učitelka opřít. Co je viditelné, hmatatelné a hlavně užitečné.

Mají si učitelky vést poznámky?

Hana Splavcová: Způsob, jakým záznamy vedou, není nikým určen. Bylo by však dobré, kdyby se na něm shodli učitelé v jedné škole, zcela určitě však učitelky v jedné třídě. Každá se může na totéž dítě dívat trochu jinak. Cílem pozorování je, aby se v diskuzích sladily. Aby si vysvětlily, v čem se možná liší a proč. Měly by hledat odchylky a snažit se přiblížit tomu, aby dítě viděly v co největší shodě. Můžou zvolit písemnou nebo elektronickou podobu zaznamenávání. Jde o to, aby případná nová učitelka mohla na tyto záznamy navazovat.

Mají se výsledky pedagogického diagnostikování předávat do základní školy?

Hana Splavcová: Pokud nejde o sloučený subjekt mateřské a základní školy, tak v tuto chvíli je to vyloučeno. Údaje o dítěti není možné předávat. V současné době se však s ohledem na omezení odkladů školní docházky připravuje jednoduchý formulář, pouze na jednu stránku, který zachytí výběr určitého druhu informací užitečných pro učitele prvního ročníku, a který by zároveň neměl nikoho zatížit.

Dlouhodobě říkáme, že je třeba, aby učitel mateřské školy věděl, co se s dítětem děje, když vstoupí do základní školy. Chceme obě skupiny pedagogů víc propojovat.

Aby o sobě věděly, aby navzájem znaly svá kurikula. Tato zákonná úprava by měla přinést i to, že učitelé základní školy budou vědět, že se v mateřské vede diagnostické portfolio, které už bude v té době povinné, a že tedy mají možnost některé informace si vyžádat.

Pomůže elementaristkám v jejich práci takový vzhled do osobnosti dítěte?

Hana Havlíková: Když bude dobře zpracovaný, tak určitě. Povinnost diagnostických portfolií mi přijde jako dobrý nápad. Už teď doporučujeme, aby si předškoláci brali své dětské portfolio – což může být zároveň diagnostické portfolio – s sebou k zápisu. Zatím se ale mezi těmito druhy portfolií rovnováha teprve hledá.

Portfolia jsem už u zápisu do základní školy zažila a obě strany byly spokojené.

Hana Havlíková: Na seminářích nám o tom učitelky také vyprávěly. Vívaly to, že portfolio odstraní případný ostych. Dítěti umožní se rozpovídat, učitelkám zase zorientovat se v tom, jaké jsou záliby dítěte, co umí. Snáz s ním navážou kontakt. Jen jsme se zamýšleli nad tím, co všechno by v portfoliu mělo být. Za tři roky docházky do mateřské školy je nejrůznějších materiálů plný šanon, byť jsou probrané, bylo by nepraktické s ním v základní škole pokračovat.

Ale říkali jsme si, že by nebylo špatné, kdyby si do něj dítě třeba s pomocí učitelky nebo rodiče vybralo, co si chce z mateřské školy do první třídy přinést. Třeba by bylo přínosné, kdyby je prvňáčci měli s sebou v průběhu celého adaptačního období. Děti uklidní, když budou mít s sebou něco svého, o čem můžou mluvit. Učitelce to pomůže zjistit úroveň některých dovedností dítěte. Každá zkušená elementaristka si na začátku prvního ročníku mapuje dovednosti dětí, sluchový rozvoj, úroveň zrakového vnímání, pohybové schopnosti... To všechno vytváří základ, aby se děti mohly dobře učit. Portfolia dávají velkou příležitost dítě hlouběji poznat.

Znovu přichází na přetřes úvaha, jestli by nebylo vhodné, aby povinné předškolní vzdělávání v mateřské škole absolvovaly všechny děti ve věkově homogenní třídě.

Hana Havlíková: Na seminářích, které vedeme, bývá většina účastníků z mateřských škol. Když se jich zeptáme, kdy podle nich začíná příprava dětí na školu, dovídáme se: Přece od té doby, kdy dítě do mateřské školy vstoupí, tedy od tří let.

Pak přijde poslední rok a my se vrhneme na přípravu do školy. Má se dítě něco jiného? Mají děti dělat jiné činnosti? Proč? Není k tomu přece žádný důvod. Tuhle optiku možná nastavilo právě povinné předškolní vzdělávání. Příprava na vstup do základní školy ale neznamená, že dítě má dělat něco specifického.

Pokud je dítě od tří let zařazeno do heterogenní třídy, proč bychom je měli na poslední rok z kolektivu, který zná, vyjmout a zařadit je do jiného? Zpřetrháme vztahy s kamarády, vyčleníme je do samostatné třídy. Nejen že jim připravíme další adaptační období, ale vezmeme jim jejich výsadní postavení těch zkušených, kteří můžou pomáhat nejmladším. Rok před vstupem do základní školy je dáme do věkově homogenní třídy, vytvoříme nový kolektiv, na který si zvykají stejně jako na nové učitele. A za pár měsíců šup – a máme je v dalším adaptačním období, tentokrát v základní škole.

Hana Splavcová: Jestliže má mateřská škola všechny třídy věkově homogenní, pak není o čem mluvit. Je to jedna z možných variant. Děti jsou až na výjimky ve věkeméně stejném kolektivu po celou dobu. Tam, kde jsou všechny třídy věkově heterogenní, je to však něco jiného. Kolegyně mluvila o tom, že předškoláci ztratí výsadní právo moudřejších. Méně zkušeným dětem naopak vezmeme ty nejzkušenější, k nimž můžou vzhlížet a učit se od nich. To také není nejvhodnější.

JAKÉ JSOU KRAJSKÉ PRIORITY PRO STŘEDNÍ ŠKOLSTVÍ?

Otázku v titulku tohoto článku jsme před vánočními svátky položili několika politikům, kteří ve svém kraji odpovídají za oblast školství. Z odpovědí mimo jiné plyne, že k žádné regionální revoluci ve středních školách nedojde. Naštěstí.

Pro zaměstnavatele

„V Královéhradeckém kraji budeme podporovat a modernizovat odborné vzdělávání, především strojírenské, elektrotechnické a zdravotnické obory. Budeme podporovat a rozvíjet spolupráci škol a zaměstnavatelů,“ odpověděla stručně na dotaz UN Jana Berkovcová (ANO), náměstkyně hejtmána zodpovědná za oblast školství a sportu.

Nepřímým důkazem jejich slov o spolupráci se zaměstnavateli je akce, která se odehrála loni v polovině prosince, kdy krajská rada spolu s krajskou hospodářskou komorou udělila třem odborným školám ocenění Firma škola = škola firmě pro rok 2024 za významnou spolupráci a podporu při vzdělávání a odborné přípravě žáků. Letos se tak stalo už podesáté a do klání bylo nominováno rekordních 26 spolupracujících párů firma–škola.

Dukovany ovlivní nabídku

A jaké jsou priority pro střední školství v Kraji Vysočina? Tamní náměstek pro oblast školství, mládeže a sportu Pavel Franěk (ANO) UN odpověděl, že Vysočina bude investovat do vzdělávací infrastruktury a vytvářet podmínky pro kvalitní vzdělávání v prostředí, ve kterém se žáci budou cítit komfortně a bezpečně, které je bude ke vzdělávání motivovat a které podpoří zdravý životní styl žáků škol v kraji.

„Chceme zajistit vybavení škol učebními pomůckami na špičkové úrovni a přispívat tak k rozvoji žáků, kteří budou schopni čelit budoucím výzvám. Současně také v souvislosti s výstavbou nového jaderného zdroje v lokalitě Dukovany chceme upravit strukturu středoškolských oborů odpovídající potřebám občanů a firem pro dlouhodobý a udržitelný rozvoj území,“ dodal P. Franěk.

Podpora třídních učitelů

Jindra Mikuláščíková (ANO), členka Rady Zlínského kraje pro oblast školství, zase zdůraznila, že priorit pro svůj rezort si vytyčila více, ale pokud by měla vybrat jednu nejdůležitější, pak je to podle jejích slov podpora třídních učitelů jakožto hlavních aktérů a „manažerů“ výukového procesu.

„Prostřednictvím ředitelů škol budu požadovat jejich lepší finanční ohodnocení,

protože zdaleka ne každý ředitel využívá horní hranice příplatku za třídnictví. Tento příplatek, jehož maximální výše činí 3000 Kč měsíčně, mi připadá sám o sobě nedostatečný a neodpovídá náročné a komplexní práci, kterou třídní učitel vykonává, například čím dál náročnější komunikaci s rodiči i žáky, s praktickými lékaři, manipulací s penězi, organizování třídních akcí aj. Zároveň klesá počet učitelů, kteří jsou ochotni práci třídního učitele vykonávat. Proto je zapotřebí je výrazně podpořit a motivovat,“ konstatovala J. Mikuláščíková.

K proměně regionu

Že vzdělávání je velmi důležitou součástí rozvoje regionu, připomněl náměstek hejtmána Moravskoslezského kraje pro školství a sport Jan Veřmiřovský (ANO). Ve svém vyjádření pro UN uvedl, že kraj bude klást velký důraz na zvyšování kvality výuky v krajem zřízených školách. A tomu odpovídá i výčet opatření, která zmínil.

„Budeme pokračovat v modernizaci zázemí a vybavení potřebného pro vzdělávání, ale také v rekonstrukcích a opravách škol tak, aby měli žáci i pedagogové příjemné a inspirativní prostředí. Mám-li být konkrétní, mohu zmínit dvě nově postavené budovy dílen Střední odborné školy Frýdek-Místek, které jsme slavnostně zpro-

voznili na konci listopadu loňského roku. Dílny jsou vybaveny potřebnými moderními technologiemi, které budou během výuky využívat žáci několika oborů,“ uvedl náměstek.

Mezi priority Moravskoslezského kraje podle jeho slov patří už několik let právě podpora technických oborů a řemesel. „Naše snaha tyto obory ztraktivnit plyne nejen z poptávky ze strany firem a zaměstnavatelů, ale také z nedostatku kvalitních řemeslníků, po kterých volá veřejnost. Naše kampaň Řemeslo má respekt úspěšně oslovuje žáky posledních ročníků základních škol už několik let. Díky tomu se v našem kraji podařilo doslova zachránit výuku některých oborů, například hrozilo, že se pro nezáměr vůbec neotevřou ročníky oboru Klempíř. Vybrané obory hejtmanství také podporuje krajskými stipendii, které mají motivační a prospěchovou složku,“ zdůraznil J. Veřmiřovský.

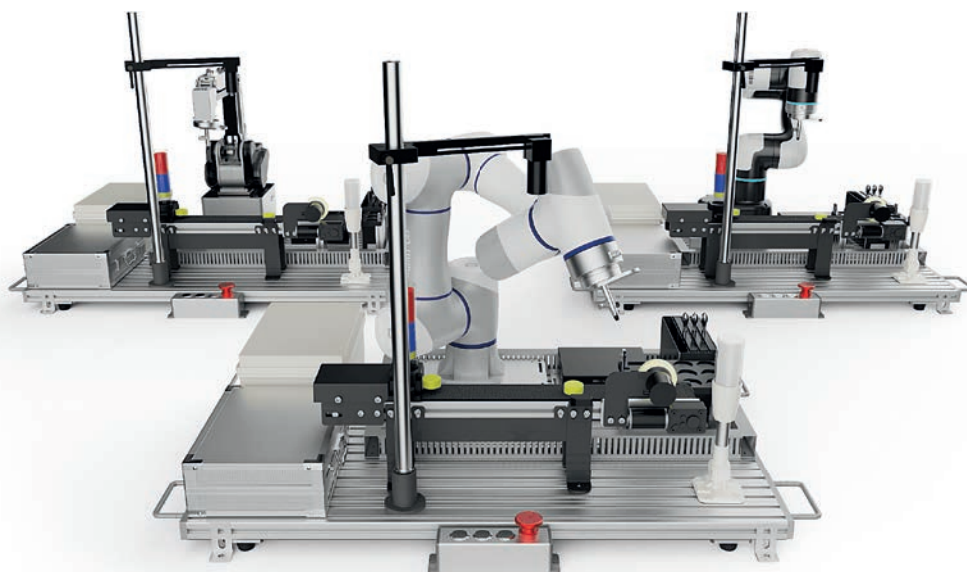
Zdůraznil ale i jiná témata hodná pozornosti: „Důležité je samozřejmě také jazykové vzdělávání, budeme pokračovat ve výuce s rodilými mluvčími, navážeme také na rozvoj všeobecné a odborné angličtiny ve vybraných oborech.

Pro Moravskoslezský kraj, který prochází důležitou transformací, jsou také důležité strategické projekty, které mají posílit proměnu regionu směrem od těžkého průmyslu k technologiím a inovacím. Jedním z těchto projektů financovaných z evropského Fondu pro spravedlivou transformaci je TPA – Inovační centrum pro transformaci vzdělávání. Tento projekt, jehož realizace už probíhá, se zaměřuje na zlepšení kvality středního školství v Moravskoslezském kraji. Cílem je propojit školy s firmami a univerzitami, aby společně vytvářely moderní vzdělávací materiály a podporovaly podnikavost a digitální dovednosti středoškoláků. Součástí tohoto projektu je i zvyšování kompetencí středoškolských pedagogů,“ uvedl náměstek.

Ve výčtu svých priorit nezapomněl ani na vedení škol. „Naším cílem je vytvořit stav, kdy se ředitel školy stane pedagogickým lídrem, který řídí kvalitu pedagogického procesu. Toho chceme docílit tím, že nově nastupujícím ředitelům zajistíme mentora, tedy zkušeného kolegu, který novému řediteli pomůže novou roli zvládnout. Věřím, že všechny vyjmenované kroky posílí naši snahu vytvořit v Moravskoslezském kraji vysoce kvalitní vzdělávací ekosystém, který úroveň našeho školství ještě více zvýdihne,“ dodal J. Veřmiřovský.

Dobot Universal Training Platform

Inovativní nástroj pro výuku robotiky a automatizace

né jako s výukovými roboty. Platforma zahrnuje řadu hardwarových modulů, které pomáhají studentům seznámit se s principy robotiky a automatizačních linek a umožňují jim vytvářet vlastní projekty, například s pásovým dopravníkem, robotickým viděním nebo s PLC, které je volitelně součástí platformy.

K dispozici jsou dále výukové materiály, které jsou strukturované do interaktivních lekcí. Tyto lekce zahrnují teoretické základy robotiky i praktické úkoly a pokročilé projekty, které studenti mohou provádět samostatně nebo ve skupinách. Výukové materiály zahrnují návody, videa a testy pro osvojení učiva a významným způsobem usnadňují zahrnutí do učebních plánů.

V dnešní době, kdy technologie a robotika stále více zasahují do našich životů, je nezbytné, aby učitelé měli k dispozici moderní nástroje, které pomohou studentům pochopit a osvojit si tyto nové technologie. Jedním z takových nástrojů je i **Universal Training Platform**, zaměřený na výuku robotiky a automatizace.

Universal Training Platform je komplexní vzdělávací systém určený pro školy, univerzity a odborné instituce, které se chtějí zaměřit na výuku robotiky, automatizace a programování. Platforma je připravená firmou Dobot, která je na našich školách dobře známá především svými výukovými roboty Dobot Magician. Velkou výhodou těchto malých výukových robotů jsou především možnosti programování, které umožňují jak jednoduchou práci s robotem formou učení bez jakýchkoliv znalostí, tak i zábavné programování pomocí předpřipravených barevných bloků kódu, které se skládají jako puzzle. Samozřejmostí je i plnohodnotné skriptové programování. Roboty je tedy možné efektivně využít od základních a středních škol

až po školy vysoké a náročnost výuky flexibilně přizpůsobit.

Na rozdíl od těchto výukových robotů je Universal Training Platform určena již pro skutečné průmyslové kolaborativní roboty Dobot MG400, Dobot E6 nebo Dobot CR3A, i když práce s těmito roboty i jejich programování je stejně snad-

Dobot Training Platform je výkonný a flexibilní nástroj, který pomáhá učitelům přiblížit studentům svět robotiky a automatizace. Díky své široké nabídce výukových modulů, podpory různých programovacích jazyků a simulací představuje ideální nástroj pro naše školy. Učitelé, kteří se rozhodnou tuto platformu využívat, mohou přinést do svých tříd inovativní metody výuky a podpořit studenty v rozvoji technických dovedností, které budou potřebovat v budoucnu.

Firma ControlTech, distributor robotů Dobot, školám nabízí cenově výhodnou nabídku výukových robotů i zmíněné Universal Training Platformy. Rádi poradíme s výběrem robotů i jejich příslušenství a zdarma provádíme také základní zaškolení práce s roboty.

Doporučujeme

<https://youtu.be/zdYrIFmkhok>

Pavel Vladyka
CONTROLTECH, s. r. o.
tel.: +420 607 170 914
e-mail:
pvladyka@controltech.cz

Compatible with DOBOT CR3
Magician E6 and MG400

VÝHODY JEDNOTNÝCH PŘIJÍMAČKOVÝCH TESTŮ

Tak tu máme po roce opět v plném proudu diskuze o existenci a podobě přijímaček na střední školy. Je to pochopitelné. Už za čtvrt roku se budou žáci potit u jednotných státních přijímacích testů z českého jazyka a z matematiky. Protože na zkoušky z matematiky budu chystat budoucí studenty už dvacátým rokem, tak si tady dovoluji zhodnotit jak proces vzniku dnešní podoby přijímaček, tak samotná testová zadání.

Z mého pohledu léta praktikující matikářky už jsou přijímačkové testy od Cermatu na velmi dobré úrovni. Víím, že ve veřejnosti koluje o testech z matematiky jakýsi mýtus, který už jste určitě také někdy slyšeli. A to, že jsou tyto testy z učiva, které se na základní škole vůbec neučí. Pokud si ale dobře prohlédneme výstupy RVP z matematiky, prakticky veškeré úlohy přesně zapadají do toho, co mají žáci základní školy v deváté třídě umět.

Mám pocit, že tato slova šíří především ti, kteří nechápou, že testy Cermatu nejsou ověřovací, ale rozřazovací. A že pokud ve středoškolském systému nebude dostatek takových míst, aby byla vyslyšena všechna přání úplně všech uchazečů o studium, že se prostě přijímací řízení konat na dané školy musí. (Že by ale u některých škol s malou poptávkou přijímačky nebyly potřeba, je asi jasné, protože neexistuje žádná minimální hranice pro přijetí. A tady se určitě po letech nabízí udělat změnu.)

Pro všechny jednodušší příprava

Kurzy přípravy na přijímačky jsem začala vést v podstatě hned druhým rokem, když jsem nastoupila jako čerstvá učitelka. Dobrá příprava devátáků měla totiž v „mé“ škole vždy velkou tradici. Vedle běžné výuky jsem se s dětmi scházela ještě jedno odpoledne v týdnu, kde jsme testy pilovali. Musím ale přiznat, že připravovat devátáky na testová zadání, které si každá střední škola před těmi dvěma desetiletími dělala sama, bylo pro mne docela těžké. S dětmi jsem tedy chvíli počítala staré testy z průmyslovky, pak ze zdravotní školy, pak různé testy z gymnázií atd. Upřímně vám tu ale říkám, že ty testy byly „každý pes jiná ves“. Když se tedy před více než deseti lety začaly objevovat testy jednotné, tak jsem si uvědomila, jak

příprava začíná být pro všechny daleko jednodušší.

Testy Cermat totiž mají stále stejnou strukturu, která se mění jen výjimečně. Čili jsou jak pro žáky, tak pro učitele předvídatelné. Začne se téměř vždy jednoduchou aritmetikou, otestuje se práce se zlomky, mocninami, desetinnými čísly, pak je algebra – výrazy, rovnice – a pak je tu aplikace znalostí v podobě slovních úloh. Dva konstrukční příklady, otázky s možností výběru odpovědí, a to na výpočty v geometrii (úhly, Pythagorova věta, trojúhelníky, čtyřúhelníky), něco málo z těles, úlohy na procenta a většinou i nějaká nadstandardní úloha nakonec pro rozlišení těch nejvíce talentovaných studentů.

Záznamový arch, do kterého děti musí vyplňovat výsledky, se za ta léta také změnil jen velmi málo. Dá se tedy dobře připravit jak na obsah testů, tak na zápis postupů a výsledků. Ale také se dá nachystat na strategii řešení. Začít prostě tím, co jde žákovi dobře. Spočítat jednoduché úlohy, které má zautomatizované. Příklady, na které nemůže přijít a jsou pro něj obtížné, prostě zatím nechat být a vrátit se k nim až později. Pokud vím, že mi jistá matematická disciplína nejde a nestihl jsem se na ni tak dobře připravit, vyberu si jinou.

Umetáme cestičky

Je pravda, že se i příprava na testování během posledních let velmi změnila. Začalo přibývat škol, které na tyto testy připravují, a to základní i střední. Vyrojily se různé doučovací firmy, které nabízejí intenzivní přípravu na JPZ a celkově se o testech začalo také daleko více diskutovat na veřejnosti a v médiích.

A tady musím napsat, že nesouhlasím s narativem, který tu koluje minimálně poslední tři roky, že pokud rodina nemá dostatek peněz na přípravu, má dítě

malé šance se na střední školu dostat. (Vím, že především učitelé a rodiče dětí z Prahy by mi asi po svých zkušenostech z posledních dvou let oponovali. A tady v tomto případě bych asi s výtkou souhlasila.) Připouštím ovšem, že pokud žák před zkouškou neviděl ani jeden test a netuší, jak se odpovědi zapisují do záznamového archu, bude asi vyvedený z míry a bude to pro něj nevýhoda. Na druhou stranu by se ale přece mělo od budoucího studenta očekávat, že pokud něčeho chce dosáhnout, proběhne u něj před výkonem nějaká příprava.

Myslím, že našim dětem totiž někdy až příliš umetáme cestičky. A také si myslím, že tohle zbytečné opečovávání naše děti ani moc nechťejí. Domnívám se, že první velká zátěž, na kterou se mohou docela dobře připravit a mají na to spoustu času, jim nijak významně neublíží. Pokud tedy hovoříme konkrétně o přijímacích testech, tak firma Cermat, která je vytváří, má na svých stránkách testová zadání z minulých let a u některých testů má i uvedené postupy řešení. Mnoho vyřešených testů s vysvětlením je také zdarma na internetu. Spousta středních škol chystá přijímačky nanečisto a v neposlední řadě se letos i ministerstvo školství rozhodlo, že se na konci ledna mohou devátáci zdarma otestovat testem od Cermatu.

Jak to bude s testováním v budoucnu? Protože se o tuto problematiku docela intenzivně zajímám, sleduji v poslední době i propagaci nového trendu. A tím je vyplňování testů všemi žáky devátého ročníku ještě předtím, než si budou volit střední školy. Myslím, že to není vůbec špatný nápad. Ale souhlasila bych s ním za předpokladu, že budou mít děti dostatek času se na tyto testy v devítce dobře připravit. Na závěr chci popřát kolegům i jejich žákům úspěch v novém roce 2025. A to zdaleka nejen u přijímacích testů.

Zuzana Růžičková,
učitelka přírodních věd,
metodička matematiky,
bloggerka a bývalá
rozhlasová
redaktorka

FILIPIKA PROTI PESIMISMU

Potřebuje školství ve svých řadách optimisty? Jako sůl! A v co největším počtu. Když vidím kolem sebe ve školách mezi učiteli tolik únavy, otrávenosti, naštvání, i určité bezmocnosti a beznaděje, skepse či rezignace, říkám si, že bychom do sboroven měli zvenku pumpovat optimismus a radost všemi silami. Což se asi nestane, takže je třeba hledat zdroje v samotných školách. Učitelé nejsou stroje, které odvyprávějí látku, vyzkouší, opraví písemky, zapíší známky a poznámky do *Bakaláře* a jdou s čistou hlavou domů. Navíc pracují s dětmi. Přes všechny kritiky je jejich práce skutečně nesmírně náročná a psychicky vyčerpávající. Sílící únava ve spojení s rostoucím věkem a tedy i počtem let strávených ve škole pak častěji vede k jejich vyhoření, což nepřeju ani jim, ani jejich žákům.

Optimismus přece není žádná bezbřehá až hloupá naivita. Vůbec to neznamená pasivně přehlížet, kolik rozumných věcí se zatím nezdařilo, že někteří lidé popírají zcela evidentní skutečnosti, že žáci úplně zapomněli, co se před měsícem pracně naučili, že je třeba občas naplňovat zřetelné nesmysly, být překvapen a zklamán, že leccos zase vůbec nedopadlo podle našich představ. Optimismus je přesvědčení, že bude líp a že k tomu můžeme každý trochu přispět. Byť většinou jen na „místní“ úrovni. Optimismus není ani v první řadě o penězích.

Pesimismus stejně jako negativní přístup ke všemu v životě (tedy mj. i ke změnám ve školství, k zákazu trestání dětí, zavádění formativního hodnocení a neznámkování...) nemá šanci nic vytvořit, vybudovat, změnit, nedává žádnou naději do budoucnosti. Pesimismus znamená spíše pasivitu a apatii, negativní energii, zakonzervování systému v (ne)dávné minulosti. Pesimista prohlašuje, že dobře už bylo a každá změna je jen k horšímu. Škarohlíd zlehčuje i objektivní úspěchy s tím, že jde o nepodstatné drobnosti, zatímco ty zásadní jsou pořád špatné a vlastně čím dál horší. Někdy přežene i vcelku rozumnou věc, aby ji pak mohl zkritizovat jako nesmyslnou. Je vlastně otrávený i sám sebou a celým okolním světem.

Neúspěchy mohou převažovat

Optimista by měl být mírně odvážný, dostatečně sebevědomý a snad i pokorný, vytrvalý a současně trpělivý i dostatečně citlivý. Musí totiž počítat s těmi, kteří se bojí změn, kteří ke všemu novému už dopředu přistupují

s apriorní nedůvěrou. Ti mohou být velmi cenní v tom, že leckdy vyhmátnou skutečně slabá místa změn. Jen je musíme vnímat a brát vážně. Někteří další už také všechno vědí a znají i to, co teprve přijde a co určitě bude katastrofa. Nebo skutečně mají bohaté opakované nepříznivé zkušenosti, které jim seberou veškerou energii bojovat dál i hledět do budoucnosti s nadějí. I k nim však musí přistupovat s respektem a pochopením. Samozřejmě i optimista musí počítat s tím, že složitosti i opakující se neúspěchy budou převažovat a možná se v některých případech úspěchu ani nedočká. Podobně by mu mělo být zřejmé, že záblesky pozitivních změn se sice vyskytnou, ale rozhodně nebudou odpovídat vloženému úsilí. Učitel má výhodu v tom, že leccos pozitivního mu poskytnou jeho žáci.

Šířitel radosti

Optimismus nabíráme v rodině, v soukromých vztazích, často i v práci. Ve škole jsou to především přátelské meziučitelské vztahy, dobré podporující vedení. A již zmínění žáci. Tak jako klima ve třídě ovlivňuje především učitelé, klima ve škole má velmi silně v rukách ředitel. Jestli je usměvavý, přátelský, pozitivní, komunikativní, aktivní, chrání své učitele, nebo jestli je odtaziť, odměřený, nevyrovnaný, pobývající výlučně v nepřístupné ředitelně, hledající pouze negativa a komunikující téměř jen když chce něco vytknout. Rozumím tomu, že někteří zřizovatelé preferují ředitele stavitele, účetního, organizátora, jenže musíme hájit a prosazovat, že jeho hlavní úkoly tkví v oblasti pedagogické a psychologické (jak se někdy říká v pedagogickém lídrovství). Zřizovatel to vědět nemusí, ale my ostatní víme, že

v tomto ohledu je role ředitele skutečně nezastupitelná.

Ředitel by měl kolem sebe šířit radost, dobrou náladu, naději, smysluplnou aktivitu. Řekl bych, že to je jeho povinnost patřící k jeho roli. Učitelé nejsou hloupí a vědí, že má starosti s neřešitelným nízkým rozpočtem, chybějícím učitelem matematiky a fyziky, uklízečkou, že nemůže dělat jen populární rozhodnutí, ale stejně raději vnímají ředitele pozitivního, šířícího dobrou náladu.

Vše se dá opravit

Žáci mají tendenci většinou se přizpůsobit převažujícímu přístupu učitele(ů). Jistě ne úplně, řadu postupů ještě neovládají, nejsou ještě dostatečně vyspělí. Existují rovněž další vnitřní a vnější zdroje jejich rozpoložení. Ovšem přirozený dětský optimismus lze velmi snadno negativním přístupem učitelů zadusit.

Učitel by se měl na žáky i na kolegy usmívat. Jde o velmi jednoduché opatření, které zpravidla vyvolá u druhých stejnou reakci a navíc se časem přenesou zvenku i „dovnitř“. Někdy to nějaký čas trvá, ale úsměv dříve či později přemůže i velkého škarohlída. Na začátku vyučování by měl říct vtip. A v průběhu hodiny se zasmát. Měl by v praxi naplňovat názor, že vše se dá změnit, opravit.

Negativa nechat v závorce

Každý může do změn investovat, kolik chce a kolik může. Optimismus, tedy i pozitivní přístup, se dá naučit. Je spojený s angažovaností, která představuje přesah do budoucnosti. Víra ve zlepšení dává naději a dodává energii. Možná v tom je alespoň kus smyslu našeho života. Optimismu je třeba mnohem víc, když se úplně nedaří, když docházejí síly, když se objeví něco, co hatí výsledky naší dosavadní práce. UVědomuji si, že optimismus je mnohem těžší než pesimismus – ten se nabízí sám.

Ani rodiče nejsou padlí na hlavu a leckdy velmi dobře vnímají, jak se učitel angažuje, jak děti chodí do školy rády. Kolik učitelů se i dnes angažuje v rozličných mimoškolních aktivitách pro děti! Zejména na začátku školního roku bychom měli popřát co nejvíc sluchu všemu kladnému. A komplikující okolnosti, pokud to jen trochu jde, nechat na chvíli v závorce.

Václav Mertin,
dětský psycholog

TADY OREL! TADY OREL...

Zařadit jednotlivé druhy tohoto opeřence není snadné

Známý volací znak, vyobrazení na mincích či oblíbený národní symbol mnoha zemí světa jasně naznačují, že orel je tím zřejmě vůbec nejpoblábnějším ptákem historie. A není divu, protože jeho majestátnost, dravost, vynikající zrak nebo impozantní profil hlavy v lidech vzbuzují přirozenou touhu po identifikaci s těmito atributy.

Molekulární biologie v posledních dvaceti letech v případě mnoha živočišných druhů, ba i celých jejich skupin řádně zamíchala kartami jejich taxonomického zařazení. Dobře patrné je to i u dravých ptáků.

Laika musí vskutku překvapit, když se dozví, že po novu čeleď sokolovitých (*Falconidae*) již nepatří do ptačího řádu dravců (*Accipitriformes*), ale že se jedná o řád zcela svébytný – sokoli (*Falconiformes*). Důvod? Výzkum jejich DNA dokončený v roce 2008 došel totiž k závěru, že sokoli jsou než s dravci geneticky ještě více spřízněni s papoušky (*Psittaciformes*), a dokonce i s pěvci (*Passeriformes*).

Otazník pak i nadále visí nad kondory (takzvaní supi Nového světa), kteří jsou podle části zoologů považováni rovněž za samostatný řád (*Cathartiformes*), a to zejména pro některé své znaky společné s čápy, převažuje však klasifikace řadící kondory pod dravce, a to jako čeleď (*Cathartidae*).

To supi Starého světa patřili vždy do početné čeledi jestřábovitých (*Accipitridae*), kam přináležejí i orli. Avšak v jejich případě se jedná zase o jiný taxonomický, respektive názvoslovný problém. Jednak nic takového jako všezahrnující druhová skupina označovaná coby orli neexistuje, jednak podle různých národních zoologických terminologií jsou za orly považováni ptáci, kterým se zase v jiných zemích říká úplně jinak.

Ale protože se i ve vědeckých kruzích o orlech jako o svébytné skupině běžně hovoří, nějaký společný jmenovatel by zde tedy přesto měl být. Na to existuje minimálně dvojí pohled – maximalistický, nebo naopak minimalistický.

Podle toho prvního je orlem prakticky každý větší dravec z čeledi jestřábovitých, respektive takový, jenž dokáže v poměru ke svému tělu ulovit i relativně velkou kořist. Takovýchto opeřenců lze napočítat zhruba na sedmdesát.

Druhé hledisko pak odlišuje „nepravé“ orly, kteří jsou příslušníky „jen“ podčeledi *Aquilinae* (38 druhů) od těch „pravých“,

Orel Haastův lovící ptáka moa

jež patří do jejího „elitního“ rodu *Aquila* (latinsky orel), v němž se nachází celkem jedenáct druhů.

Jde ale vskutku jen o umělou „orlí“ kategorii, kterou už v roce 1760 vyprofiloval francouzský zoolog Mathurin Jacques Brisson (1723–1806). Jako první a vzorový druh do ní sice zařadil orla skalního (*Aquila chrysaetos*), přičemž ani o „orlovitost“ oněch deseti dalších druhů nelze pochybovat, avšak takoví typičtí orli jako orel bělohlavý (*Haliaeetus leucocephalus*) nebo orel mořský (*Haliaeetus albicilla*) nejenže nepatří do rodu *Aquila*, ale dokonce ani do podčeledi *Aquilinae*, nýbrž do svébytného rodu jestřábovitých (z podčeledi *Buteo-*

ninae) nazvaného *Haliaeetus*, který roku 1809 ustanovil rovněž francouzský zoolog, a to Marie Jules César Savigny (1777–1851).

Existují ale i další biologické znaky než jen velikost (samice bývá zpravidla větší než samec), které jsou společné více méně všem dravcům označovaným povětšinou za orly – silné nohy s mohutnými drápy (další nutný předpoklad pro lov velké kořisti), robustní a výrazně zahnuté zobáky usnadňující trhání masa, dlouhá a rovnoměrně tvarovaná křídla obzvláště vhodná pro energeticky efektivní klouzavý let či vynikající zrak, jímž vidí i ultrafialové záření.

Zatímco dravci se od ostatních ptáků během evoluce oddělili už před zhruba šedesáti miliony lety, orli, respektive vůbec jestřábovití, se začali profilovat až o nějakých 25 milionů roků později. Jejich nejstarší fosilie byly objeveny v Evropě a v Asii, odkud se pak orli rozšířili do Afriky, Severní Ameriky, a dokonce i do Austrálie nebo na Nový Zéland... (I dnes se orli nacházejí na všech kontinentech, samozřejmě kromě Antarktidy. Avšak zatímco v Euroasii a v Africe se vyskytuje podstatná většina druhů, na Severní i Jižní Ameriku jich připadá jen 11,3 pak na Austrálii.)

Obr bratrem trpaslíka

A tam také byly nalezeny pozůstatky vůbec největšího známého orla, jež v roce 1871 jako první zdokumentoval významný novozélandský geolog německého původu Julius von Haast (1822–1887), podle něhož dostal daný druh orla (žijící ještě asi v 15. století) své zoologické pojmenování – orel Haastův (*Harpagornis moorei*). Tento opeřenec, jehož samice vážily do

Orel nejmenší

Orel opičí

15 kilogramů a měly rozpětí křídel až skoro 3 metry, se vyvinul v hustých lesích Jižního ostrova Nového Zélandu. Orlové imponující tělesné parametry neznamenaly ale nic proti jeho hlavní kořisti, již byl nelétavý pták moa (*Dinornithidae*) dosahující hmotnosti až 200 kg! Úspěch dravcovy predace proto spočíval zejména v drápech, kterými byl vybaven a jež dosahovaly délky šesti centimetrů. Hlavní příčinou vyhynutí orla Haastova byli domorodí maorští lovci, avšak nikoliv snad proto, že by tento druh byl jejich cíleným terčem, ale kvůli tomu, že stejně jako orel Haastův lovali ptáky moa, navíc na rozdíl od něj intenzivně. K vyhynutí tohoto orla jistě přispěla i likvidace části tamních lesů, respektive fragmentizace původních rozsáhlých porostů.

Také v případě daného druhu vedla k objasnění jeho přesné genetické charakteristiky až molekulární biologie. A po provedení příslušného výzkumu se vědci nestačili divit. Zjistili totiž, že tento orlí obr byl vývojově nejvíce spřízněn naopak s vůbec nejmenším známým a stále žijícím druhem orla, jímž je – jak jasně dává tušit i jeho české jméno – orel nejmenší (*Hieraetus pennatus*)! Jeho samice váží pouze kolem jednoho kilogramu, přičemž rozpětí jejích křídel nepřesahuje 135 cm. Tento dravec, hnízdící v lesích a živící se ptáky, plazy, menšími savci i hmyzem, sice dnes žije již jen v Evropě, v západní a střední Asii nebo v Africe, nicméně v minulosti se vyskytoval i v Austrálii, odkud pak před sedmi sty tisíci lety migroval právě na Nový Zéland. A zde našel ideální podmínky pro svůj další vývoj. Ne náhodou se totiž danému souostroví přezdívala ptačí říše, a to proto, že opeřenci zde před příchodem člověka prakticky oproti savcům totálně (s výjimkou netopýrů) dominovali. Budoucí orel Haastův se tak stal dokonalým příkladem takzvaného ostrovního gigantismu, kdy se za určitých podmínek (územní izolace a dostatek potravy) daný druh několikanásobně zvětší.

Avšak určit, který z žijících druhů orlů je největší, už tak jednoduché není...

Zaměříme-li se na celkovou tělesnou délku (od hlavy po konec ocasu), ale i na hmotnost, zdá se, že prvenství nyní patří orlovi opičímu (*Pithecophaga jefferyi*), jehož samice měří až přes jeden metr (známý rekord činí 112 cm) a váží kolem osmi kilogramů. Jde o kriticky ohrožený druh (cca 500 jedinců), který se jako endemit vyskytuje toliko na Filipínách. K jeho vzácnosti přispívá i to, že obvykle klade jen jediné vejce, navíc pouze jednou za dva roky. Početnost

pětin převládají různorodí savci, zbytek pak tvoří ptáci a plazi.

Dalším kandidátem na prvenství co do hmotnosti je mezi orly ale i orel východní (*Haliaeetus pelagicus*), známý též pod názvy orel kamčatský, bělokřídý či Stellerův mořský, a to podle jeho objevitele německého přírodovědce Georga Wilhelma Stellera (1709–1746), jenž ho popsal v roce 1811. Důvod oné kolize mezi oběma „těžkými vahami“ vychází zřejmě zejména z toho, že zatímco u orla opičího bývá coby průměrná hmotnost uváděno 8,3 kg, u tohoto druhu, žijícího v Rusku a ve východní Asii, pak o kilogram méně, ovšem mezi rekordmany se vyskytují se svými deseti kilogramy právě samice orla kamčatského. Také on sice ve svém jídelníčku nepohrdne savci i ptáky, ovšem zjevně dominantním zdrojem potravy jsou pro něj ryby, na přilepšenou pak i kraby nebo chobotnice, případně mršiny.

Mořský dravec i mezi suchozemci

Zbývá zde ale ještě jeden velikostní premián, a to co do délky rozpětí křídel, které je svými někdy i více než dvěma a půl metry tentokrát (v průměru) prakticky nesporné. Pro nás je o to zajímavější tím, že žije i v Česku, a to přesto, že jeho zoologické označení tomu moc nenasvědčuje – orel mořský. Tento převážně severský dravec se sice ve volné přírodě dožívá až pětadvacetilet let a vyskytuje se v dlouhém pásu od Grónska, Islandu a Skandinávie přes Británii, Balkán a Turecko až po Rusko, Koreu nebo Japonsko (občas zavítá i do Severní

Orel východní

nepodporuje ani to, že hnízdící pár potřebuje teritorium zabírající přes 130 km² lesa. Jistou kompenzací těchto životních nevýhod budiž alespoň to, že se dožívá poměrně vysokého věku, v zajetí pak i více než čtyřicet let. Označení orel opičí získal podle toho, že v žaludku prvního vědecky zkoumaného jedince před sto třiceti lety byly nalezeny nestrávené pozůstatky makaka jávského (*Macaca fascicularis*), jediného druhu filipínské opice. Ta však zdaleka nepředstavuje dominantní zdroj potravy, byť v jídelníčku tohoto orla z více než čtyř

Ameriky, či naopak do severní Indie), ale co do početních stavů se jedná o převážně vzácného živočicha, což historicky způsobil primárně lov, později pak intoxikované životní prostředí. Přestože tak byl vyhuben ve většině evropských zemí, v posledních desetiletích se do nich začal pomalu vracet. (Nejvíce se mu líbí v Norsku.) Do těch českých, kde byl orel mořský hojným druhem až do 19. století (v jeho polovině z Čech však vymizel, z Moravy pak o 70 let později), se před čtyřiceti roky opět vrátil hnízdit. Nyní se po naší republice odha-

► dem pohybuje asi 600 jedinců, z nichž minimálně šestina u nás i hnízdí, a to nejvíce na Třeboňsku a u jihomoravské Novomlýnské nádrže. Příčinou někdejšího masivního lovu (odstřel, odchyt do želez, otrávené návnady) orla mořského bylo to, že ho vrchnost považovala za nepřijatelného konkurenta při predaci, a to zejména ryb. Dále se orel mořský živí i menšími ptáky a savci, mršiny jsou rovněž vítány.

Částečným potravním konkurentem orla mořského je u nás, ale i v jiných zemích orel skalní, který je se svými tělesnými parametry (délka do 90 cm, rozpětí křídel až 220 cm, hmotnost od tří do pěti a půl kilogramu) druhým největším dravcem žijícím v Česku. Na rozdíl od svého rybami „posedlého“ bratrance však dává přednost menším savcům, zejména pak svištům. Troufne si ale i na lišku, středně velké ptáky, či dokonce na mladého jelena! To dokáže hlavně díky tomu, že partnerská dvojice samce se samicí loví často spolu. Nejen dominantní zdroj potravy, ale i jeho typický habitat je odlišný od orla mořského – ten skalní dává přednost nikoliv vodním, ale suchým oblastem, v nichž si ze silných větví buduje na vysokých stromech nebo ve skalách velké hnízdo. Přestože tento druh je světově nejrozšířenějším orlem, v osmdesátých letech z naší přírody téměř vymizel a teprve v poslední době se do ní začal opět pomalu vracet.

Zatímco díky svému rozšíření (od nejzápadnějšího východu Asie po nejzápadnější oblast Severní Ameriky) je orel skalní nejen nekorunovaným, ale vizuálně vlastně rovněž „korunovaným“ dravcem (převážně tmavohnědé peří totiž narušuje toliko zlatavý odstín na temeni hlavy i na zátylku, což vedlo k jeho pojmenování v angličtině – golden eagle, tedy zlatý orel), kulturní symbol orlího prvenství v Severní Americe dozajista nese orel bělohavý, jenž je zároveň jedním z pouhých dvou druhů orlů žijících v USA a v Kanadě. Avšak tento dravec, jenž je coby americká ikona asi současným nejznámějším ptačím národním symbolem vůbec, ze Spojených států v polovině minulého století málem vymizel, a to kvůli ilegálnímu lovu, rovněž pak jako důsledek používání pesticidů. Jejich konzumace dospělých jedinců sice

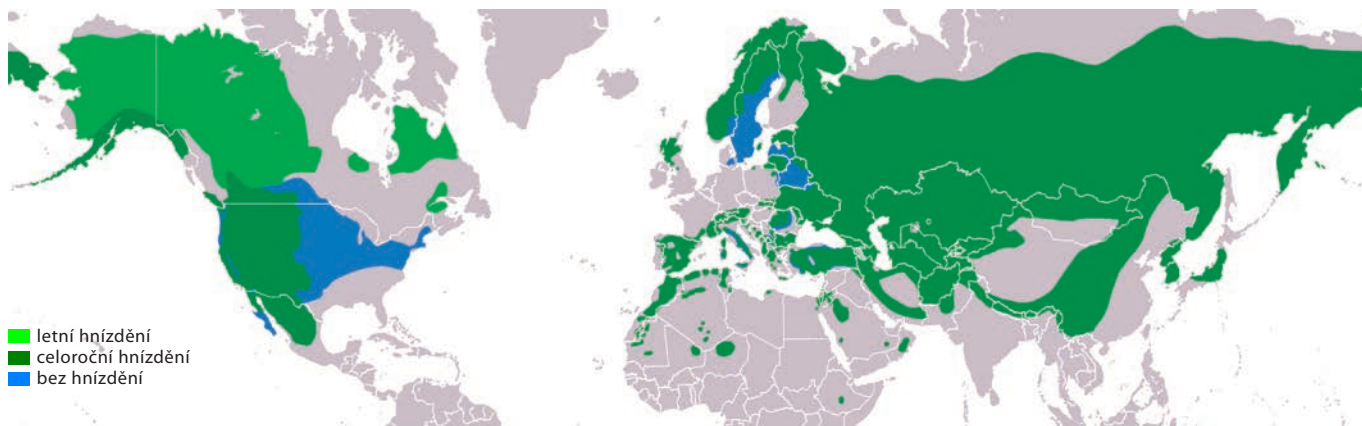
Orel mořský

bezprostředně neohrožovala, avšak v jejich organizmech vedla ke sterilitě, nebo k produkci neživotoschopných vajec. Takže zatímco populace orla bělohavého z počátku 18. století se odhaduje až na půl milionu jedinců, v padesátých letech toho dvacátého bylo napočítáno pouhých 412 hnízdících párů! Přestože dnes je více než polovina orlů vážně intoxikována, tentokrát však olovem (DDT bylo zakázáno), jejich populace podstatně narostla – odhadem na zhruba 10 tisíc hnízdících dvojic. Stejně jako jeho nejbližší příbuzný orel mořský vyhledává i orel bělohavý hnízdiště nedaleko svých lovišť, jimiž mohou být všechny většiny (s obvodem od jedenácti kilometrů) vodní plochy. V nich se při lovu zaměřuje zejména na pstruhy a lososy, avšak ani kraby, vodní ptáci, na souši pak hlavně savci nejsou žádnou výjimkou. Známe je ale také coby takzvaný kleptoparazit – občas krade potravu ulovenou menšími dravci.

Zarputilí lovci Afriky

Orel bělohavý se sice vyznamenal zejména jako největší „usvědčený“ silák mezi orly, protože byl jeden jeho jedinec přistižen, jak nese mládě koloucha vážící skoro sedm kilogramů, nicméně prvenství co do zabítí největší kořisti nese dravec vskutku hodný svého jména – orel bojovný (*Po-*

lemaetus bellicosus), jenž skolil antilopu z rodu chocholatek (*Cephalophinae*) vážící 37 kg. Přitom jde o druh, jenž dosahuje hmotnosti pěti kilogramů, samice pak výjimečně jen o kilo více! Ovšem rozpětí křídel je úctyhodné, atakující v ojedinělých případech svými 260 cm (průměrně však kolem 210 cm) dokonce i rekordmana v této kategorii orla mořského. Pravdou ale je, že své válečnické jméno dostal orel bojovný, žijící v jižní polovině Afriky, nikoliv díky svým loveckým úspěchům, ale vděčí za ně své agresivitě, s níž hájí před konkurenty vlastní teritorium, které může dosahovat až 300 km². Většinu času tráví tento největší africký orel proto tím, že krouží nad savanou, mnohdy ve více než kilometrové výšce, a když spatří optimální kořist – od savců, z nichž největším jsou kromě mláďat antilop kočkodanovití (*Cercopithecidae*) nebo pes ušatý (*Otocyon megalotis*), přes ptáky až po plazy – vrhá se na ni střemhlavým útokem. Ale protože, byť jen zřídka, neopomíná ani domácí zvířata, domorodci orla bojovného často zabíjejí. Přestože všechny druhy orlů jsou vybaveny vynikajícím zrakem, u tohoto taxonu byla příroda obzvláště štědrá – nejenže vidí vzdálené detaily oproti člověku více než třikrát lépe, ale jeho oko je svými proporcemi (blížícími se oku lidskému) v poměru k danému tělu obzvláště velké.

Rozšíření orla skalního

Člověku je orel bojovný svou zrakovou anatomií bližší i v tom, že na rozdíl od jiných orlů má obě oči orientovány více dopředu, což zlepšuje binokulární vidění, a tím i schopnost efektivnějšího prostorového vnímání.

Ještě o něco rozsáhlejší oblast jižní i střední části Afriky, přesněji od Sahary dále, obývá orel jasnohlasý (*Icthyophaga vocifer*), známý také jako orel rybí či africký mořský orel. Jak tato další zahraničí označení dávají tušit, dravec, jenž je národním symbolem hned několika afrických států, vyhledává vodstva bohatá na ryby. A nejen touto potravou, ale i svým vzhledem a také genetickým profilem je spřízněn s orlem bělohlavým. Oproti tomuto svému severoamerickému příbuznému, jehož samice váží v průměru kolem pěti a půl kilogramu, „dámy“ orla jasnohlasého bývají o dva kilogramy lehčí. Ovšem v délce rozpětí křídel jsou na tom oba druhy obdobně. Orel jasnohlasý, a to i samci, kteří váží jen do 2,5 kg, si často troufají i na poměrně velké ryby o hmotnosti až kolem dvou kilogramů. Ale protože takové kusy jsou pro orly již příliš těžké na to, aby se s nimi vnesli do vzduchu, dotáhnou kořist ve vodě ke břehu, kde ji pak pozřou. Občas dojde ale k tomu, že vítězem se v tomto boji stane naopak ryba, která urputného lovce stáhne k sobě do vody. Orel pak musí k břehu doplavat. Loví ale také jiné ptáky, za vědek vezme i želvu, troufne si však dokonce i na mladého krokodýla! Nejen ornitologové dokážou neomylně identifikovat obzvláště pronikavé volání tohoto dravce, podle nějž dostal i svůj zoologický název. Tento charakteristický projev orla jasnohlasého je tak někdy považován za jakési zvukové vyjádření ducha Afriky.

Jeho dalším příbuzným, lovcím rovněž hlavně ryby, je dravec, který sice i tentokrát žije za mořem, avšak nikoliv na druhé straně celého oceánu, ale na poměrně nedalekém ostrově, což ostatně evokuje i označení tohoto opeřence – orel madagaskarský (*Icthyophaga vociferoides*, *Haliaeetus vociferoides*). Vzácným dravcem by tak byl už jen proto, že jde o tamní endemit, ovšem i v tomto omezeném prostoru se vyskytuje jen řídce, a to pouze v úzkém severozápadním pobřežním pásu ostrova. Přestože nyní na Madagaskaru žije pouze nějakých 120 hnízdících párů, je to znatelný pokrok oproti stavu z osmdesátých let minulého století, kdy už jich tam zbývalo jen něco přes 20! Kromě znečištění životního prostředí decimují tohoto zřejmě vůbec nejohroženějšího orla, a nyní možná vůbec dravce, odlesňování (jeho habitatem jsou suché listnaté lesy), přeměna mokřadů na rýžová pole a také ilegální lov pro potřeby domorodého léčitelství. Tento zhruba tři čtvrtě metru velký pták s rozpětím křídel okolo dvou metrů a s hmotností do tří a půl kilogramu si své hnízdo nejčastěji staví na silných větvích vysokého stromu, méně pak na skalní římsě. Jde o silně teritoriálního orla, který ve svém revíru nesnese žádnou další konkurenci.

Symbol božskosti, ale i dravosti

Orel byl jedním z nejvýznamnějších kulturních symbolů řady národů a geopolitických útvarů už od starověku. Již v sumerské mytologii se věřilo, že zbožštěného krále Etana odnesl do nebe orel. V té egyptské byl zase považován za posla bohů. Také Židé ve svém náboženství využívali symbol orla, a to v různých souvislostech, například o Bohu se hovoří jako o tom, kdo Izrael nese na orlích křídlech, nebo prorok Izajáš přirovnává ty, kteří čekají na Hospodina, k létajícím orlům. Orel byl také úzce spjat se starořeckým bohem

Orel madagaskarský

Diem, kdy se tradovalo, že Zeus na sebe bere podobu právě tohoto dravce. Nejznámějším je pak v této souvislosti legenda, v níž se orel (buď sám Zeus, nebo pták jím vyslaný) vydal do Tróje, odkud dopravil králova syna Ganyméda na Olymp, kde pak bohům sloužil jako jejich číšník. Ještě rozsáhlejší význam přikládali v antice orlovi Římané, v jejichž říši se stal přímo symbolem dané moci, přičemž jeho zlatá socha (aquila) byla nesena jako součást standardy římských legií. Každá z nich tak měla svého orla, přičemž jeho ztráta byla považována za velkou potupu pro celou legii. Někteří římsí spisovatelé také tvrdili, že orel je na rozdíl od jiných tvorů schopen bez újmy hledět přímo do slunce, k čemuž rodiče vedou už svá mláďata. Ta, která ale mrknou, jsou vyhozena z hnízda. Víra v tuto fantastickou „zoologickou“ představu přetrvávala až do středověku.

V něm pak byla v křesťanství využita zejména jako odkaz na Janovo evangelium, jež se tak dívá na Ježíšovo božství podobně, jako když orel hledí do slunce. A daleký let orla zase symbolizoval šíření evangelia i do nejzazších koutů světa.

V Byzantské říši se objevilo vyobrazení orla coby dvouhlavého ptáka, což mělo reprezentovat splynutí duchovní a světské moci. Tento kulturní prvek, jenž se pak stal symbolem i pro pozdější pravoslavné země, proslul zejména jako znak ruského cara a posléze celého ruského impéria, přičemž daný význam se však posunul do roviny spojení východní kulturní tradice s tou západní.

Na starořímské využití symbolu orla navázaly i novověké mocnosti. Napoleon jím odkazoval jednak na Řím, jednak mu coby součást jeho heraldického znaku sloužil jako zdůraznění vlastní legitimacy ve funkci francouzského císaře. A stejně jako římské legie i napoleonské pluky táhly do bitev s (pozlacenými bronzovými) orly na tyčích. I při jeho případné ztrátě se pak pluk vystavil obdobné hanbě.

To němečtí nacisté zkombinovali tuto římskou tradici ještě s germánskou. Jednak Hitler a jeho ideologové si starořímskou říši vybrali za vzor pro tu třetí, jednak v germánské mytologii byl orel považován za magický symbol vyjadřující odvahu, sílu a ochranu před zlem, přičemž v severských kultech byl orel představován jako tvor sedící na vrcholu posvátného stromu Yggdrasil, odkud hlídá svět. Orla často používala i německá středověká heraldika, jež se stala vzorem také pro nacistického orla svírajícího v drápech dubový věnec se svastikou. Jako oficiální symbol NSDAP, ale i třetí říše byl pak přítomný prakticky všude.

Orel hrál a stále hraje významnou roli i v heraldice českých zemí. Plamenná orlice, někdy také nazývaná svatováclavská či přemyslovská, vznikla v podobě černě vyobrazeného dravce koncem 12. století jako zřejmě vůbec nejstarší rodový erb v Čechách. V polovině 13. století se pak objevila stříbrno-červená šachovaná moravská orlice. Ze stejné doby pochází i černá slezská orlice. (Rozlišování mezi orlem a orlicí se řídilo rozmanitým kontextem, většinou však orel symbolizoval hierarchicky vyšší heraldickou úroveň, orlice pak nižší.)

Z mimoevropských kultur byl orel obzvláště významný pro nejrůznější indiánské kultury, které často věřily, že orel je prostředníkem, respektive poslem mezi člověkem a Velkým duchem. Dále byl orel spojován s energií slunce a symbolizoval tak světlo a teplo, ale i odvahu, sílu, moudrost, schopnost vidět pravdu, jasnozřivost nebo svobodu.

Prætorianský reliéf zobrazující aquilu ze zničeného Claudiova oblouku v Římě

Shutterstock

Wikimedia Commons

... Karla Čížková

JAN AMOS KOMENSKÝ PROPOJUJE SVĚTY SLYŠÍCÍCH A NESLYŠÍCÍCH

Jedno z nejznámějších literárních děl Jana Amose Komenského *Labyrint světa a ráj srdce* si zvolili studenti a učitelé pražského Gymnázia Evolution za námět pro svůj v pořadí již pátý autorský muzikál. Tentokrát jde o unikátní projekt ve spolupráci se Střední školou Výmolova pro sluchově znevýhodněné studenty, kteří celý muzikál tlumočí do znakového jazyka. Ze vzájemné spolupráce obou škol pak vznikne navazující kampaň *Sign of Equality*, jejímž cílem bude propojování světa slyšících a neslyšících.

Tradice muzikálů na Gymnáziu Evolution, dříve Gymnasiu Jižní Město, sahá do roku 2007, kdy škola odehrála svůj první muzikál *Ludvík*. Postupem času přibýly další a zatím poslední realizovaný muzikál *Židle v kruhu* v roce 2017 přidal ještě významný společenský přesah. V souvislosti s muzikálem vznikla kampaň *Dávám židli do kruhu*, která upozorňovala na téma duševního zdraví. Od posledního muzikálu tedy uplynulo již téměř 8 let a nyní škola přichází s dalším autorským projektem.

Při hledání námětu pro příští muzikál hrála roli celá řada faktorů, ale jedním z nejdůležitějších bylo loňské čtyřsetleté výročí vydání Komenského *Labyrintu světa a ráje srdce*. Skupina učitelů pod vedením Lenky Vašátkové se po hodinách diskuzí dobrala k závěru, že toto nadčasové dílo je stále velmi platné a aktuální a má co říci i nejmladší generaci. Komenského *Labyrint* se stal paralelou pro současný labyrint sociálních sítí, kde se nejen teenager může cítit ztracen. Jednotlivá povolání z původní knihy nahrazují v muzikálu influenceři, vizážisté, plastičtí chirurgové, výživoví poradci a další profese, mezi kterými si hlavní hrdinka musí najít cestu sama k sobě.

Samotný proces přípravy muzikálu je sám o sobě dost unikátním projektem. V projektových dnech probíhajících od jara 2024 se mohli studenti hlásit do projektu muzikálových i mimo něj, celkově na muzikálu pracují přibližně dvě třetiny školy. V průběžně zařazovaných projektových dnech tak studenti pracují v ateliérech uměleckých, jako je sbor, herci, tanečníci a orchestr, další „profese“ jsou technického rázu – studenti připravují scénu a šijí kostýmy, a v neposlední řadě je to zázemí zajišťující PR, komunikaci s médii, fundraising, foto a videodokumentace a další.

Projektový ráz celé přípravy má pro školu řadu přínosů. Škola může nabídnout studentům možnost vystoupit z běžného školního provozu „v lavicích“ a vyzkoušet si i činnosti a dovednosti, na které by se jinak v běžné gymnaziální výuce nedostalo. Jak již bylo zmíněno výše, nejedná se pouze o umělecké ateliéry, ale někteří studenti pracují manuálně v truhlářské dílně či u šicího stroje, další trénují komunikační a organizační dovednosti a nejednou musí vystoupit ze své komfortní zóny a pustit se do věcí, které vyžadují jistou dávku odvahy. Ať už se jedná o oslovování sponzorů, prezentaci na rodičovských schůzkách nebo moderování tiskové konference, studenti prožívají mnoho situací, kdy na vlastní kůži pocítují, že nejde jen o „hru“ nebo nějakou simulaci, ale že na jejich práci skutečně záleží výsledek projektu. Sami studenti oceňují na projektech potřebu týmové práce, nutnost vyrovnat se s více či méně stresovými situacemi či nutnost improvizace. Na muzikály velmi vzpomínají také absolventi školy, z nichž někteří se i díky muzikálovým projektům vydali na svou současnou profesní dráhu.

Nelze opomenout jednu z nejdůležitějších složek celého projektu, a to je spolupráce se sluchově znevýhodněnými studenty ze Střední školy Výmolova. Obě školy si vyzkoušely spolupráci už před pěti lety na vánočním koncertě Gymnázia Evolution, kde právě studenti ze zmíněné střední školy tlumočili do znakového jazyka nejen texty písní, ale i hudební stránku. Spolupráce se ukázala jako natolik cenná, že se obě školy rozhodly na ni navázat v ještě větším měřítku. Celý muzikál bude tak převáděn do znakového jazyka, jednak tlumočníky, jednak samotnými neslyšícími studenty. Zkoušení muzikálu, spolupráce na překladech písní, ale i textů do divadelního programu a na webové stránky, to všechno přináší studentům obou škol příležitost potkat se s novými lidmi a vyzkoušet si komunikaci skrz jazykovou bariéru. Neslyšící studenti mají možnost naučit své slyšící spolužáky něco o svém světě a o svém jazyce, slyšící studenti se zase učí o světě menšin a uvědomují si, jaké překážky musí neslyšící překonávat v každodenních situacích.

Muzikál *JAK* tak dílo Jana Amose Komenského nejen zpracovává, ale také přímo vychází z jeho pedagogických principů, které zdůrazňovaly názornost, praktičnost a také rovnost ve vzdělávání.

... Jan Šimral, LOŠBATES, dobrovolný svazek obcí

JAK CHYTŘE VYUŽÍVAT V HODINÁCH DIGITÁLNÍ TECHNOLOGIE A UMĚLOU INTELIGENCI

Narážíme na to všude. Digitální aplikace, umělá inteligence, prompty. Konkrétních tipů, jak tyto nástroje chytrým způsobem využívat ve výuce a v přípravě na ni, už ovšem k dispozici tolik není. Zde se nějaké dozvíte a k tomu ještě něco navíc.

Právě na téma *Jak pracovat při výuce a přípravě s digitálními nástroji a umělou inteligencí* diskutovalo 65 učitelů z Říčanska a širokého okolí na dalším semináři z cyklu *U Huberta o školství a vzdělávání*.

Seminář ve středočeských Louňovicích uspořádal dobrovolný svazek obcí LOŠBATES. Ten vedle pořádání aktivit tohoto typu v obci staví novou školu na zelené louce, pro kterou již nyní hledá desítky šikovných učitelů. Někteří z takových zjevně nechyběli na zmíněném semináři, jak ukázala bohatá diskuze.

Shutterstock

Středověk za pomoci videohry

Nechyběli ani mezi vystupujícími. Setkání po úvodu nastupujícího ředitele zmíněné školy Václava Trojana zahájila prezentace Pavla Žalského, kreativního učitele dějepisu z Vrchlabí. Ten v hodinách často a rád využívá různé digitální nástroje. Například pro přiblížení toho, jak se žilo v Krkonoších ve středověku, pro žáky vytvořil videohru. To zní na první pohled složité, učitelé přece nejsou žádní programátoři. Pavel Žalský ale za tím účelem našel jednoduchý online editor. Takových je k dispozici několik a s jejich výběrem vám může pomoci právě třeba umělá inteligence – Chat GPT.

Žáci v rámci této online hry chodí po různých reálně existujících místech v Krkono-

ších, jako je Obří důl, Lánov nebo Kostel sv. Jakuba. Baví se s místními obyvateli, například s řemeslníky, zkoumají fungování tehdejší společnosti, třeba proč se některá města nazývala královská, proč se zřizovaly kláštery... Do toho děti bojují s útočícími vosami. Přečtou takhle nenásilně v rámci dialogů a popisků dvacet stran A4 textu, který navíc nepochybně jen tak nezapomenou.

Příprava hry zabrala Pavlu Žalskému osm hodin. Nemůže takto samozřejmě připravovat každou vyučovací hodinu, ale hru využije i v dalších letech. Mezitím bude zpracovávat další témata. Třeba teď připravil pro osmáky za pět hodin obdobnou hru o absolutismu v českých zemích.

AI a výsledkové protokoly

Podobně kreativně přistoupil dějepisář i k výuce 2. světové války. Důležitější, než se detailně učít o frontových liniích a typech tanků, mu přišlo podívat se s dětmi na otázku, jak je možné, že táta od pěti dětí vzal pušku a šel v rámci policejních trestních praporů střílet děti.

Měl k dispozici skvělou knihu o německém policejním praporu, kde se přesně toto řešilo. Jak ale její obsah stravitelnou formou předat devátákům, zvláště když mají dějepis až odpoledne a moc už v tu dobu nevnímají? Za pomoci umělé inteligence. Pavel Žalský výpovědi vojáků a odborníků z knihy převedl pomocí jednoduchých online nástrojů zdarma na mluvenou řeč v češtině, včetně různých hlasů a dialektů. Žáci si pak v hodině ve skupinách pouštějí jednotlivé výpovědi a sestavují z nich výsledkové protokoly. Fungovalo to ve finále daleko lépe než stará příprava založená na rozsáhlých textech a obrázcích, byť působivých.

Učitel Žalský vyzývá všechny pedagogy, ať se s těmito technologiemi nebojí experimentovat, vyzkoušet je v hodině. Nejhorší, co se může stát, je, že se hodina nepovede. Nevadí, tak se povede ta další.

Chat GPT ve výuce i přípravě

Nástroj umělé inteligence Chat GPT velmi rád ve svých hodinách i při přípravě používá také další vystupující na semináři, fyzi-

kář Vít Boček, který také působí jako lektor v rámci Elixíru do škol.

Doporučil všem učitelům sledovat skvělé texty na téma umělé inteligence od Jana Romportla a Pavla Kasíka. Dále zdůraznil, že učitel samozřejmě může dobře učit i bez AI. Je spousta situací, kdy umělou inteligenci nemá smysl používat, ale je dobré s ní umět pracovat a pak se rozhodnout, kdy ji použít a kdy ne. Vysvětlil, že Chat GPT není jakousi velkou wikipedií, za jakou jej řada lidí považuje. Jde o velmi komplexní a sofistikovaný jazykový model (nyní už spojený i s vyhledáváním), jenž funguje tak, že předpovídá pravděpodobnost následujícího slova v textu, který vám vytváří. Umí tak odpovědět i na otázku, která mu nikdy nebyla položena.

Zvládne se tak skvěle vypořádat i s netypickými dotazy vybízejícími k zamyšlení, například jaké jsou výhody a nevýhody perníku jako stavebního materiálu pro Perníkovou chaloupku. Naopak někdy selhává na „encyklopedických“ dotazech typu vyjmenovat deset brněnských rodáků nebo vypsát životopisná data nějaké vedlejší a zasuté postavy české historie.

S čím může pomoci

Ve výuce a při přípravě se dá Chat GPT použít mnoha způsoby. Například připraví sérii otázek na opakovací kvíz do hodiny ve stylu *Chcete být milionářem*. Může pomoci s různými verzemi písemky, nebo naučí děti (a nakonec i učitele) třeba základy programování.

K tématu umělé inteligence ve výuce vystoupil i Tomáš Titěra, který mimo jiné učí informatiku a také působí jako lektor organizace Jeden svět na školách (JSNŠ). Učitelům, kteří s aplikací umělé inteligence do výuky teprve začínají, doporučil Tomáš Titěra jako první krok podívat se na online materiály na webu JSNŠ. Vedle AI tam naleznou i zpracované lekce na témata jako *Proč a jak tiká Tiktok* a podobně.

Důraz JSNŠ klade i na etické aspekty umělé inteligence a její dopady na společnost. Pan Titěra zdůraznil důležitost promptů, tedy zadání, které člověk umělé inteligenci dává. Doporučil se s Chatem GPT klidně i „bezpečně pohádat“, nechat si od něj rozporovat svoje názory.

... František Halada

KOMUNIKACE DĚTÍ A MLÁDEŽE V 21. STOLETÍ

Život ve virtuálním světě, prostředí možných i nemožných situací a velké anonymity, povrchní a zjednodušené a často i zkreslené názory na svět a řešení problémů, nižší vůle překonávat skutečné životní překážky, náznaky degenerace mozkových schopností. To jsou dnes často zmiňované problémy, které vnímáme v současné populaci. S tím vším souvisí velký úbytek schopnosti empatie části dětí a mladých lidí, ztráta nebo pokroucení lidských hodnot, nefungující rodiny.

Kde jsou příčiny uvedeného stavu, jehož výsledkem je u dětí a mladých lidí omezená komunikační schopnost? Jejich osobní komunikace bývá čím dál častěji slovně chudá a jednoduchá, často vyšperkovaná vatou typu „jako“ a „jakoby“ nebo výrazy ke vzájemnému oslovování ze zvěřící říše nebo pojmenovávající intimní části lidského těla.

Nadužívání

Jednou z možných příčin úpadku zdravé komunikace je v poslední době často zmiňovaná hypotéza o škodlivosti nadměrného užívání mobilních zařízení. Mnohohodinový denní čas strávený na sociálních sítích. Neustálé lajkování a hlídání „dění“ v mobilu může vést ke snižování intelektu člověka, zhoršování paměti, jeho smyslu, tělesné kondice a nárůstu úzkostných poruch a depresí. To vše již před více jak deseti lety zmiňoval Manfred Spitzer ve své knize „Digitální demence“. Ve svých pozorováních vycházel z nejrůznějších výzkumů užívání digitálních technologií a dospěl jednoznačně k těmto výsledkům: Nadužívání těchto technologií vede ke snížené činnosti mozku, tzn. nižší schopnosti myšlení i rozhodování, horší paměti, neschopnosti delší dobu udržet pozornost.

Všechny výše zmiňované indicie mají negativní dopad na emoční vývoj a chování dětí a mladistvých. Trendem společnosti nejen u nás, ale i ve světě, je konzumní styl života, vysoká míra liberalizace (všichni máme jen práva a žádné povinnosti), přenášení zodpovědnosti výchovy dětí z rodičů na školu a vinu za protisociální přestupky dětí a mládeže pak samozřejmě přesouvat na školu.

Změna podmínek

Vraťme se však k tématu komunikace. V osobní komunikaci, v níž je jedním ze základních momentů oční kontakt, fungují stále většinou zažitá pravidla (i když se objevují stále častěji komunikační fauly, lež a přetvářka). Významnou roli v osobních setkáních hraje i neverbální komunikace (řeč těla) a v přímé komunikaci pak zejména objektivní ověřitelné argumenty. V komunikaci face to face se převážně stále

držíme pravidel zdvořilosti, nedovolíme si to, co je problémem sociálních sítí (vulgarity a anonymity).

Profesor MUDr. Cyril Höschl, DrSc., říká, že jednou z hlavních příčin psychických poruch dětí a mládeže je razantní proměna životních podmínek. Ať už se jedná o odkládání rodičovství na daleko pozdější dobu (posun přibližně o 20 let), což může mít dalekosáhlé biologické důsledky – například podezření lékařů na zvýšený výskyt autismu (zatím nepodložený výzkumy). Nebo jiný způsob života dnešní mladé generace: volný čas je v velké části věnován hrám na počítači/mobilu, sociálním sítím a obecně zábavě ve virtuálním prostředí oproti dřívějšímu „lítání“ venku, honění se za mičudou, dobrodružným hrám a výletům.

PhDr. Marek Herman ve svých knihách „Najděte si svého maršana“ nebo „To tajemství je pevný pár“ poukazuje na další problém: Postupná ztráta důležité mužské role a zvyšující se role žen-matek, které se čím dál tím častěji musejí dokázat obejít bez mužské podpory, vyvolává nepřírozený a nevyrovnaný vývoj dětí (navíc často s úplně chybějící rolí otce). Autorovo výstižné vyjádření o matce jako nositelce množství lásky a něhy a otci jako garantu

mantinelů a pravidel, které ještě v minulém století dost výrazně platilo, by mělo být dnes zlatým pravidlem příliš bezbřehé výchovy v rodinách.

Podívejme se, jak velká část rodičů (zejména matek) komunikuje od malička s dítětem. Matka tlačí kočárek, dítě má otevřené oči a dívá se na ni, ale matka živě s někým dlouho telefonuje. Když děťátko pláče, často mu již v útlém věku strčí do ruky mobil nebo tablet. A je klid. Místo čtení pohádky tablet nebo televize. Místo hraní s dítětem mluvící hračky, tablet, mobil, televize. V šesti letech pak dítě špatně artikuluje a má několik vad řeči. Počet takových dětí každoročně stoupá. Zeptejte se učitele v mateřské škole nebo učitelky v 1. třídách základních škol.

K sobě navzájem

Vše výše uvedené úzce souvisí s úrovní nejen komunikace, ale obecně s chováním lidí navzájem. Vinu na tom mají samozřejmě určitá schémata a vzory společnosti. Stačí se podívat na úroveň jednání naší Poslanecké sněmovny nebo některá nemorální rozhodnutí vrcholných představitelů politiky.

Všechny politické strany mají ve svých volebních programech podporu rodiny a školství. To mělo již v roce 2005 dosáhnout 6 % HDP na vzdělávání, což bohužel ani v roce 2024 není zdaleka naplněno.

A dále: Podpora rodiny. Jak to vnímáme? Přidat na přidavcích na děti nebo přidat peníze matkám samoživitelkám? Peníze výše zmiňovaný problém zdaleka nevyřeší. Náš stát to však bohužel jinak neumí. V občanském zákoníku v obsáhlé části

rodinné právo je mj. uvedeno, že rodiče zodpovídají za tělesný, duševní a mravní rozvoj svého dítěte. Takle zákonná povinnost ale není nijak vymahatelná, takže se řeší jen otřesné případy, kdy děti opravdu strádají a je jim fyzicky ubližováno.

Když se podíváme na základní složení mozku a spojíme si jej s pyramidou potřeb, zjistíme, že děti z rodin, v nichž nezažívají lásku, něhu a podporu, se vlastně jen svým způsobem brání (aktivace nejstarší části mozku – mozkového kmene, který zajišťuje ochranu proti nebezpečí).

Zlepšení

Abych přinesl i pozitivní myšlenku do problematiky komunikace, musím říci, že při setkávání s některými mladými učiteli, s velkou částí studentů vysokých škol, částí ředitelů základních škol a dalšími posluchači na mých přednáškách, jsem mile překvapen vyspělou komunikací, sečtělostí, schopností věcné argumentace i kultivovaností projevu.

Pokrokoví učitelé ve školách využívají k rozvoji komunikačních dovedností a schopností správné argumentace metodou kritického myšlení. Jedná se hlavně o porozumění čtenému textu, diskuzi k rozvoji myšlení žáků a jejich potřebě se vzdělávat. Žáci se učí tvořivému přístupu k různým problémům a životním situacím, učí se respektovat jeden druhého včetně názorových neshod a vzájemně spolupracují.

Čtení knížek je poslední z mých argumentů, jak zlepšit úroveň vyjadřování, myšlení i argumentace. Kniha je nepřehlebná množství. A hodně z nich zajímavých i poučných. I tady se, zejména ve školách, stav trochu zlepšil.

Domluvit se

Osobně bych si přál, aby naši politici přemýšleli ne o svých platech, ale o způsobech, jak pomoci mladým rodinám, jak posílit psychickou odolnost dětí a mládeže, jak zlepšit wellbeing ve školách. Měli

by řešit důležitost výchovy v rodinách a zodpovědnost rodičů. Měli by se v tomto ohledu inspirovat například v severovýchodních zemích Evropy. Měli by se opravdově zajímat o to, proč v našem školství chybějí učitelé (a ne za každou cenu ušetřit pár korun na slučování škol, převádění nepedagogů pod zřizovatele a jiné výmysly).

Měli by nastavit opravdový, čitelný a jasný program vzdělávání. Tím myslím vrátit do školského zákona paragraf o Národním programu vzdělávání, který by si nemohla každá vláda přizpůsobovat a měnit po svém. Myslím tím také obsah vzdělávání a jeho jednoduchost, přehlednost a neroztříštěnost.

Přál bych si, abychom se v roce 2025 dokázali skutečně domluvit na prioritách, byli k sobě více vstřícní, více si důvěřovali, komunikovali tvořivě s jediným cílem: naše děti, rodiny a školy pozitivně posunout vpřed.

DĚTSKÝ ČIN ROKU 2024: HRDINSKÉ PŘÍBĚHY PLNÉ ODVAHY I VŠÍMAVOSTI

Historické prostory Brožíkovy síně na Staroměstské radnici v Praze 12. prosince opět hostily slavnostní vyhlášení vítězů celorepublikového projektu *Dětský čin roku*, který oslavil svůj jubilejní 20. ročník. Z téměř 500 přihlášených příběhů byly za přítomnosti VIP patronů, partnerů a dalších hostů oceněny ty, které nejvíce přesvědčily statečností, laskavostí a všímavostí a potvrdily, že přesně toto jsou hodnoty, které v sobě nese i nejmladší generace.

Do projektu se mohli zapojit žáci základních škol a víceletých gymnázií, kteří poslali své příběhy do sedmi soutěžních kategorií: **Záchrana lidského života, Pomoc ostatním, Kolektivní pomoc, Pomoc přírodě, Dobrý nápad, Pomoc n@ netu a Pomoc starším lidem.** O vítězích poté rozhodlo internetové hlasování, ve kterém děti odevzdaly více než 2 500 hlasů. Kromě toho byly uděleny i **tři speciální ceny** NF DČR.

Ocenění získal například osmiletý Tomáš, který zachránil život své mamince při epileptickém záchvatu, nebo také dvanáctiletý Daniel, který daroval kostní dřeň svému nemocnému bratrovi, a to navzdory svému strachu z darování krve. Hrdinkou je také desetiletá Eliška, která dobrovolně navštěvuje seniory v charitním domě. „Jubilejní ročník je pro nás symbolickou oslavou významu tohoto projektu. Vážíme si neutuchající podpory všech, kteří nám pomáhají tento projekt realizovat, i zájmu dětí, které nejsou

lhostejné ke svému okolí a považují pomoc za důležitou hodnotu. Za to patří všem naše velké poděkování a obdiv,“ hodnotí proběhlý ročník projektu **Alžběta Suchanová**, členka správní rady Nadačního fondu Dětský čin roku a manažerka komunikace značky Whirlpool, organizátora projektu.

Na slavnostním předávání na Staroměstské radnici v Praze se vítězové setkali také se zástupci partnerů projektu a patronů jeho jednotlivých kategorií, mezi které patří známé osobnosti kultury a sportu, jako je herec **Jan Révai**, zpěváci a herci **Petra Černocká**, **Zbyněk Drda** a **Adam Mišík**, moderátoři **Zora Jandová** a **Lucie Křížková**, influencerka **Andrea Nguyen** či cyklista **Jiří Ježek**. Událost moderoval herec a hudebník **Aleš Háma**.

Dvacátý ročník projektu Dětský čin roku se již tradičně konal pod záštitou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR a Magistrátu hlavního města Prahy.

Výsledky projektu Záchrana lidského života

(patron Jan Révai, kategorie partnera Ámos Vision)

Daniel Kříženecký (12 let):

Můj brácha Mareček a já

Gymnázium Voděradská, Praha
Danielův mladší bratr onemocněl akutní lymfoblastickou leukémií a potřeboval transplantaci kostní dřeně. Po testování rodiny se ukázalo, že právě Daniel je pro Marečka nejvhodnějším dárce, což ho nejprve vyděsilo, protože nemá rád odběry krve. Přesto se rozhodl podstoupit náročné vyšetření a přípravy, i když často omdléval a měl velký strach. Nakonec v květnu daroval svou kostní dřeň a věří, že tím bratrovi zachránil život. Chtěl by tím také inspirovat další děti, aby překonaly strach a v dospělosti se staly dárce.

Pomoc ostatním

(patroni Jitka Čvančarová a Adam Mišík, kategorie partnera společnosti Oresi)

Hana Čechová (14 let):

Obtěžování ve vlaku

ZŠ Kolín V.

Hana s kamarádkami si ve vlaku všimly malé dívky, která seděla se třemi hlučnými mladíky. Ti se chovali nevhodně a dívku očividně obtěžovali. Hana je slušně požádala, aby se uklidnila, ale vysmáli se jí. Kamarádky proto zavolaly průvodčího, který mladíky napomenul a dívku přesadil k nim. Díky tomu se situace vyřešila a dívka byla v bezpečí.

► **Pomoc starším lidem**
(patronka Lucie Křížková)
Veronika Maindová (14 let): Děda
ZŠ Slezská Ostrava

Verončin děda musel kvůli šedému zákalu podstoupit operaci očí. Během prázdnin, kdy operace proběhly, trávila Veronika čas s rodinou na chatě a pomáhala dědovi s léčbou. Podávala mu léky, kapala kapky do očí a dbala na dodržování jeho klidového režimu. Kromě péče o dědu se zapojila i do práce kolem chaty a v kuchyni. Díky tomu strávila více času s rodinou a přiučila se užitečným věcem, které chce využít i při studiu na zdravotní škole.

Kolektivní pomoc (patron Jiří Ježek)
Vojtěch Kružberský (14 let):
Palačinkami proti povodním
ZŠ Stěbořice

Vojtova třída 9. B se rozhodla pomoci lidem z Opavy, které zasáhly ničivé povodně. Ve své školní kuchyňce smažili žáci celý den palačinky, které prodávali spolužákům, aby vybrali peníze na pomoc. Akce měla obrovský úspěch a povedlo se díky ní vybrat 23 tisíc korun. Pocit, že mohli takto pomoci, byl pro všechny nepřekonatelný.

Pomoc přírodě (patronka Zora Jandová, kategorie partnera Rádio Junior)
Martin Procházka (11 let):
Rybařím – chráním
ZŠ Slezská Ostrava

Martinovým koníčkem je rybaření, kterému se věnuje od sedmi let, kdy získal rybářský lístek. Při rybaření se stará nejen o úlovky, ale i o ochranu přírody a pravidelně odnáší od vody odpadky, které tam nechávají nepořádní rybáři. Uvědomuje si, že odhozené předměty, jako jsou vlasce nebo plastové láhve, mohou vážně ohrozit ptáky i další živočichy. Svým přístupem se tak snaží přispět k udržení přírody čisté a krásné.

Dobrý nápad (patronka Petra Černocá, kategorie partnera Mattel)
Eliška Vondráčková (13 let):
Injekční stříkačka
ZŠ Kolín V.

Eliška si vzpomněla, jak s paní učitelkou uklízely okolí školy na Den Země, a rozhodla se pomoci přírodě úklidem odpadků v okolí svého bydliště. Při úklidu na koupališti našla s kamarádkou v trávě injekční stříkačku a při vzpomínce na varování paní učitelky raději na nic nesahala. Sama zavolala policii, která situaci rychle vyřešila a injekční stříkačku bezpečně odstranila. I díky této zkušenosti si Eliška uvědomila, jak je důležité dávat ve škole pozor a poslouchat užitečné rady.

Pomoc n@ netu (patronka Andrea Nguyen, kategorie partnera Seznam.cz)
Antonín Pavlíček (14 let):
Internetový podvodník
ZŠ a MŠ Slavkov

Tondova babička jednoho dne potřebovala pomoc s problémem na mobilu. Ukázala mu zprávu od „České pošty“, kde měla vyplnit osobní údaje a informace o svém bankovním účtu, přestože si žádný balíček neobjednala. Tonda rychle pochopil, že jde o podvod, zprávu smazal, nahlásil a babičce vysvětlil, aby na podobné odkazy nikdy neklikala. Tento zážitek ho utvrdil v tom, jak snadné je starší lidi oklamat, a doufá, že si lidé dají na podobné podvody pozor.

Speciální ocenění
(patron Zbyněk Drda)
Eliška Prýglová (10 let):
Charitní dům – dobrovolnice Eliška

ZŠ a MŠ J. A. Komenského Nivnice
Elišku nadchla návštěva charitního domu během dne otevřených dveří, a proto se rozhodla zapojit do dobrovolnictví. Po sou-

hlasu maminky a doprovodu třídní učitelky začala docházet za klienty charitního domu. Připravuje pro ně různé aktivity, jako je čtení, společné vyrábění nebo hraní her, což dělá s nadšením a pečlivostí. Eliška doufá, že ji tato zkušenost připraví i na její budoucí povolání, protože by chtěla pracovat jako zdravotní sestra v charitním domě.

Tomáš Sýkora (13 let): Malý hrdina
ZŠ a MŠ Pohořelice

Tomáš prokázal neuvěřitelnou odvahu při tragické nehodě, která se stala cestou z pingpongového turnaje. Auto, ve kterém jel se svým kamarádem a dvěma trenéry, dostalo smyk a narazilo do stromu; trenéři nehodu bohužel nepřežili. Navzdory šoku a zraněním zachránil Tomáš svého kamaráda Ondru i sebe, když se dostal z auta ven rozbitým oknem a s vypětím sil došel do nejbližší obce pro pomoc. Jeho hrdinský čin tak zůstává příkladem statečnosti a odvahy pro všechny.

Tomáš Maulis (8 let): Život maminky
ZŠ Kladno, Moskevská

Tomáš prokázal svou pohotovost a rozvahu, když v sedmi letech zachránil svou maminku během jejího epileptického záchvatu. Nejenže správně zavolal záchrannou službu a poskytl první pomoc podle telefonických pokynů, ale také uvázal psy na jejich zahradě, aby záchranáři mohli bezpečně projít. Jeho klidná a organizovaná reakce dojala i záchranáře, kteří obdivovali, jak statečně situaci zvládl. Na jeho čin je pyšná nejen jeho rodina, ale také celá škola, která v něm vidí příklad zodpovědnosti a odvahy.

Více informací o projektu Dětský čin roku naleznete na webových stránkách www.detskycinroku.cz.

... Štěpánka Baierlová, Vít Beran, Marie Čápková, Dominik Dvořák, Ondřej Lněnička, Pavel Mentlík, Daniel Pražák (do konzultací s EP se také zapojili Michal Černý, Jan Jiterský)

STANOVISKO ČÁSTI EXPERTNÍHO PANELU K NAPLNĚNÍ HLAVNÍCH SMĚRŮ REVIZE RVP ZV

Hlavní směry revize RVP ZV byly projednány vedením MŠMT ČR a zveřejněny 24. 11. 2022. Někteří z členů původního expertního panelu (EP), který byl pověřen jejich vytvořením, se rozhodli zhodnotit jejich naplnění, a to ve vztahu k verzi textu RVP ZV předkládaném MŠMT ČR v prosinci 2024, ale také vzhledem k procesu tvorby tohoto kurikulárního dokumentu a přípravy jeho implementace. (MŠMT schválilo revidované RVP ZV 30. prosince, pozn. red.)

Proces tvorby

Jsme si vědomi, že NPI pracoval se zadáním, které se dále měnilo a bylo několikrát modifikováno i oproti *Hlavním směrům*. Změnil se i vnější kontext, v němž se Česko nachází. V tuto chvíli se revize dostala do fáze, kdy proti ní vystupuje řada aktérů. Sama tvrdá, ale věcná diskuze o pojetí oborů, jejich obsahu i časových dotacích může být důležitým výsledkem reformy. Participativní pojetí, při všech svých rizicích, přineslo do RVP ZV větší vyváženost mezi prioritami různých názorových skupin v odborné veřejnosti.

Až do prvního veřejného připomínkování probíhala revize transparentně, byla dobře komunikována a měla širokou podporu aktérů, kteří se o vzdělávací politiku zajímají. Chápeme, že fáze komunikace a participace veřejnosti musí být střídána fázemi soustředěné práce v malých týmech. Chyběla však i komunikace mezi jednotlivými týmy tvořícími RVP ZV. Nyní, kdy je první návrh RVP ZV hotov, je důležité se vrátit k vysvětlování návazných kroků. Fakulty připravující učitele byly systematicky zapojeny do prvního připomínkování, později však už byli zapojeni pouze jednotlivci z těchto pracovišť.

I když návrh RVP ZV má značné nedostatky, nevidíme záruku, že samo další prodloužení práce na něm povede k výraznému zlepšení dokumentu. Tento potenciál má ověřování v pilotním režimu ve školách, pokud nebude pouze formální a pokud bude vyhodnocení pilotáže nezávislé na tvůrcích dokumentu.

Někteří aktéři a tvůrci revize považovali za hlavní cíl další prohlubování kompetenčního pojetí výuky, zatímco jiní modernizaci a redukci vzdělávacího obsahu předmětů. Pojetí různých částí RVP ZV tak není koherentní, v některých oborech není příliš zřejmá modernizace a redukce ani kompetenční a gramotnostní pojetí.

Vážné problémy přineslo (nebo odhalilo) oddělení tvorby RVP ZV od práce na

modelových ŠVP (mŠVP) – obě aktivity neproběhly současně a zpočátku byly málo propojené i personálně. Skutečnost, že se dosud nepovedlo vytvořit mŠVP ani ve vybraných školách, ani v týmech při NPI, může být významným signálem buď o malé srozumitelnosti nového RVP ZV, nebo o nepřípravenosti škol a učitelů na změny, ale nejspíše o obojím.

Vzdělávací obsah

Míra, v níž pracovní skupiny provedly změnu obsahu ve vzdělávacích oborech, je odlišná. Tam, kde došlo k větší modernizaci oboru nebo redukci obsahu, nastala negativní reakce části odborné veřejnosti, částečně způsobená také nedostatečnou komunikací záměrů revize. Některé vzdělávací obory se téměř nezměnily nebo byl jejich vzdělávací obsah navýšen. V tom vidíme nesoulad se *Strategií 2030+*, HS i cíli revize. Doporučujeme odstranění těchto rozporů, aby dokument byl koherentní. Považujeme to za důležitou podmínku proto, aby změny mohly být přijaty a realizovány.

Mezinárodním trendem je návrat k podrobnějšímu vymezení výstupů/výsledků učení. Podrobnější popisy v úrovni „splněno“, později i v dalších úrovních, pomohou překonat rozdíly mezi náročností výuky v různých školách. Avšak současná podoba nebyla původně chápána jako závazná a také neprošla veřejnou diskuzí. Nedo- poručujeme ji proto nyní zahrnout jako povinnou součást RVP ZV.

Pojetí evaluace v uzlových bodech

To, zda a které zamýšlené výstupy učení budou dosahovány, závisí do velké míry na tom, že budou také ověřovány (hodnoceny). Myšlenka plošného externího ověřování v uzlových bodech patřila v návrhu Hlavních směrů k těm, které veřejnost nejvíce kritizovala. Zdá se však, že různí aktéři si nyní uvědomují, že bez takového ověřování (měření) nelze doufat ve zvýšení spravedlivosti systému. Na druhou stranu v současnosti není rozvíjen návrh autoevaluačního systému, který má být praktickým vyjádřením skutečnosti, že to stát myslí vážně s rozvíjením a tedy i ověřováním klíčových kompetencí a gramotností. Kompetence učitelé musejí umět formativně hodnotit (např. díky nabídce vhodných přípravených úloh) – pokud se na to nezaměříme, implementované kurikulum nebude kompetenční.

Jazyk reformy

V návrhu RVP ZV došlo k terminologickým posunům, např. dřívější „očekávané výstupy“ byly nahrazeny „očekávanými výsledky učení (OVU)“, „gradačními OVU“. Toto nahrazení nebylo důsledné („očekávané výstupy“ místy zůstaly) ani není v textu zdůvodněno. RVP ZV neobsahuje slovníček ani seznam zkratk. Hlavně hrozí, že se praxe zaměří na používání nových výrazů místo změny procesů a výsledků vzdělávání.

Hlavní doporučení

V současné komunikaci revize není jasné, co chybí, co bude kdy a kým dopracováno a doplněno, a s čím už se nepočítá, že bude vytvářeno. Tato situace vytváří informační nejistotu, která není příznivá pro implementaci a prohlubuje nedůvěru škol i dalších aktérů. Proto navrhujeme:

Prezentovat současný návrh RVP ZV jako otevřený a dynamický, nehotový dokument. Uvést, že návrh RVP ZV bude

► upraven na základě zkušeností s tvorbou a pilotáží modelových ŠVP i ze škol, jež začínou v předstihu tvořit vlastní ŠVP a vyučovat podle nich. Panel doporučil průběžné ověřování nového RVP ZV a „evidence based“ rozhodování o změnách. Toto by nyní mělo být akceptováno a zavedeno. Zejména zdůraznit, že popisy úrovně SPLNĚNO mají zatím charakter metodické ilustrace a budou dále upraveny.

Popsat jasně a v jakých termínech bude RVP ZV dokončen – dokdy budou vytvořena modelové ŠVP, dopracovány výsledky učení v úrovni na začátku, na cestě, doplněny ilustrační příklady a učební materiály, které budou v souladu s novým RVP ZV a podpoří implementaci ve školách. Stanovit i termíny reflexe, na základě které bude nový RVP ZV upravován.

Do budoucna jasně popsat, jak a v jakých termínech budou národní kurikulární dokumenty pravidelně revidovány tak, aby školy měly garantována stabilní

období pro práci, ale současně aby RVP ZV reflektoval další zkušenosti z implementace i změny vnějších podmínek vzdělávání.

Pojmenovat kritické aspekty, na něž se musí zaměřit pozornost v příštích měsících při pilotáži a následně je reflektovat. V současné chvíli se tak jeví **učební plán.** Záměr dosáhnout větší flexibility školního kurikula a volitelnosti pro žáky je pozitivní, ale jsou s ním spojena značná rizika. Učitelé budou znejistěni redukcí hodin svých předmětů, a proto mohou odmítnout revizi jako celek. Nižší hodinové dotace povedou k preferenci transmisivní výuky na úkor rozvoje kompetencí a gramotností. Bez mŠVP chybí ilustrace toho, jak se mají využívat disponibilní hodiny. Sledovat, zda různost využívání disponibilních hodin neposiluje nežádoucí nerovnosti absolventů různých škol. **Doporučujeme pracovními skupinami doplnit minimální počet hodin, na které byl vzdělávací obsah v jednotlivých vzdělávacích oborech designován, s tím, že pro školy je toto jen orientační, nikoliv**

závazné. K dalším doporučením patří zohlednění rozdílných podmínek škol, zejména tam, kde návrh RVP ZV přináší konkrétní změny v rozsahu výuky jednotlivých předmětů.

Podporovat komunikaci a implementaci. Komunikace reformy směrem k různým skupinám veřejnosti není dostatečná a dostala se do výrazné defenzivy. Jedno aktuální šetření např. ukázalo, že se téměř 90 % oslovených ředitelů škol necítí být kvalitně informováno o probíhající revizi.

Změna kurikula nikdy sama nevede k zlepšení vzdělávání. Další klíčové aspekty jsou zejména: a) užívání metod výuky, jejichž efektivita je empiricky doložena; b) nové učební materiály; c) systém formativního i externího hodnocení vzdělávacích výsledků včetně KK; d) počáteční i další vzdělávání učitelů; e) sledování průběhu a dopadu reformy výzkumem a využití zjištění pro budoucí úpravy RVP ZV.

ÚŘADY V MINSKU ZAKÁZALY DĚTEM SANTA CLAUSE I JINGLE BELLS

Úřady v běloruském hlavním městě Minsku zakázaly třídním učitelům v místních školách při oslavách vítání nového roku používat postavu Santa Clause a zahraniční vánoční hity typu Jingle Bells. Namísto toho mají učitelé klást důraz na běloruské tradice, informoval server Naša Niva.

Připomeňme, že v Bělorusku, podobně jako v sousedním Rusku, sehrávají novoroční svátky podobnou roli jako ve střední a západní Evropě Vánoce.

Úředníci z minské radnice neupřesnili, co přesně mají na mysli běloruskými tradicemi, a tak není jasné, zda se zákaz vztahuje

i na svatého Mikuláše, na všechny novoroční písně a vůbec na křesťanské prvky. V takovém případě by se běloruské tradice mohly zúžit na pohanství a ruského Dědu Mráze se Sněhurkou, poznamenal portál.

Dříve zveřejnil ruský klip, ve kterém ruská raketa sestřeluje z nebe nad Kremlem

Santa Clause na pokyn Dědy Mráze, prohlašujícího, že „nic cizího na našem nebi nepotřebujeme“. Klip se po sociálních sítích rozšířil po sestřelení ázerbájdžánského letadla ruskou protivzdušnou obranou.

Už v minulých letech běloruské úřady zakázaly slavit valentýnský svátek zamilovaných i Halloween, připomněl polský rozhlas na svém webu v běloruském jazyce.

čtk

SLOVENSKO SPUSTILO PROJEKT INSTALACE KAMER VE ŠKOLÁCH

Slovensko zahájilo pilotní projekt provozu kamerového systému ve školách, jako první vybavilo kamerami střední policejní školu ve městě Pezinok, řekl ministr vnitra Matúš Šutaj Eštok. Záměr instalovat kamerový systém do téměř 3000 základních a středních škol v zemi kabinet premiéra Roberta Fica schválil loni v září v reakci na výhrůžky, kterým školy na Slovensku opakovaně čelily.

Bezpečnost dětí musí být naší prioritou. Kamerový systém nám pomůže zlepšit reakci při nouzových situacích a snížit riziko incidentů. Cílem tohoto projektu je vytvoření bezpečného prostředí pro děti a pedagogy, uvedl Šutaj Eštok. Podle ministra bylo v uvedené policejní škole instalováno devět kamer. Tato

škola bude sloužit jako testovací centrum před zahájením plošné instalace kamerových systémů ve školách. Ministr uvedl, že kamery nebudou sledovat vnitřní prostory škol a dodrženy budou předpisy o ochraně osobních údajů. Záběry z kamer budou v reálném čase přenášeny do operačních center slovenské policie. Podle slovenské

opozice či některých odborníků kamerový systém nezabrání výhrůžkám ani reálným útokům na školy. Nejsilnější opoziční hnutí Progresivní Slovensko vyslovilo obavy z monitorování a archivování záznamů s tvářemi dětí, učitelů a rodičů.

Školy na Slovensku, podobně jako v Česku, opakovaně čelily například loni v září výhrůžným e-mailům s varováním před bombami. Šutaj Eštok riziko naplnění takových hrozeb označil za nízké. Slovenské ministerstvo vnitra dříve odhadlo, že vybavení škol kamerami a související technikou přijde na 62,7 milionu eur (1,58 miliardy korun).

čtk

MŠMT V NÁVRHU NOVELY SNÍŽILO LIMIT ŽÁKŮ PRO SLUČOVÁNÍ MALÝCH ŠKOL JEDNÉ OBCE

Ministerstvo školství snížilo minimální počet žáků ve školách jedné obce, které by se podle návrhu novely školského zákona měly sloučit, z původních 200 na 180 žáků. Vyplyvá to z vypořádání připomínek k novele. Proti slučování malých škol jedné obce byly například Sdružení místních samospráv či Svaz měst a obcí. Novela přináší i další změny.

Pokud obec zřizuje dvě a více škol, každá by měla mít k 30. září podle aktuálního návrhu nejméně 180 žáků alespoň jednou v posledních třech letech. Úprava by se nevztahovala na obce, které mají jednu školu, na speciální školy nebo školy, které vyučují v jazyce národnostní menšiny. Podle ministerstva školství by se dotkla 2055 škol, které nejsou jedinou školou zřizovanou obcí. Jde podle něj o 32 procent všech škol, uvedlo ve zprávě RIA. Původní malé školy by zůstaly zachované, fungovaly by pod jedním spojeným ředitelstvím, jejich dostupnost se tak podle úřadu nesníží.

Novela také přináší možnost nové formy školní maturitní zkoušky. Žáci by si v oborech, u kterých tak stanoví nařízení vlády, mohli zvolit takzvanou komplexní profilovou práci, součástí této formy by byla obhajoba práce. Jít by mělo o střední odborné školy, vyplývá z materiálů k novele. Žáci by měli mož-

nost pracovat na profilové práci přímo v prostředí firmy a získat tak praktické zkušenosti a odborné znalosti. Zda škola bude tuto možnost nabízet, by záleželo na řediteli.

Návrh přináší i možnost nahradit školní maturitní zkoušku nebo její část certifikátem, jít by mohlo o zkoušku z cizího jazyka i z dalších vzdělávacích oblastí, například z IT dovednosti. Ministerstvo by podle návrhu vydávalo seznam standardizovaných zkoušek. O tom, zda a jakou standardizovanou zkoušku budou moci v dané škole žáci k nahrazení některé zkoušky školní části maturity využít, by rozhodovali ředitelé. Také budou moci stanovit, zda lze nahradit celou zkoušku nebo jen její část. Možnost nahradit školní zkoušku z cizího jazyka certifikátem mají žáci už nyní. Zda jim to škola umožní, záleží na řediteli.

Po připomínkách ministerstva financí vyňal rezort školství z návrhu pozici

metodika výuky. Měl metodicky vést učitele, průběžně a pravidelně s nimi hodnotit jejich přímou pedagogickou činnost či výkon souvisejících prací. Do budoucna měla tato pozice podle ministerstva tvořit nejvyšší stupeň kariérního systému pro učitele, uvedlo při předložení návrhu novely v důvodové zprávě. Mělo jít o zkušeného kvalitního učitele, který pomáhá zvyšovat kvalitu výuky ve škole. Pilotní ověřování pozice lze podle MF provádět i bez legislativní úpravy v zákoně o pedagogických pracovnících.

Novela přináší i návrh pravidel kombinované výuky, tedy plánovaného střídání prezenční a distanční výuky. Kombinovanou výuku by podle návrhu mohly uskutečňovat ZŠ, SŠ, konzervatoře či například VOŠ a ZUŠ. Využívat by se nemohla v první až třetí třídě ZŠ, vyplývá z návrhu. Zařazení žáka do kombinované výuky je podle ministerstva podmíněné souhlasem zákonného zástupce, případně zletilého žáka. Pokud tedy například nebude dítě, které má podpurná opatření, souhlasit se zařazením do kombinované výuky, bude se učit běžně prezenčně, uvedl úřad.

čtk

ABY TO DĚTI V LAVICÍCH NEJEN BAVILO

„I vám, milí školáci, přeji veselý rok. A to, aby vás sezení ve školních lavicích nejen bavilo, ale aby vám také otevíralo dveře k novým nápadům, dobrodružstvím a odvaze zlepšovat svět kolem sebe,“ uvedl ve svém novoročním projevu prezident Petr Pavel. Vystihl tak poslání ankety Zlatý Ámos.

Do 32. ročníku ankety o nejoblíbenějšího učitele ČR žáci základních a středních škol nominovali celkem 63 pedagogů. Už tradičně v počtu nominovaných zvítězila Praha – celkem 13 přihlášek. S deseti nominacemi je na druhém místě kraj Jihomoravský. Devět přihlášek poslali žáci z kraje Středočeského. Žádná nominace nepřišla z kraje Karlovarského a pouze po jedné z kraje Ústeckého a Pardubického. Z celkového počtu nominovaných je 40 učitelů a 23 učitelů. Žáci základních škol do Zlatého Ámose poslali celkem 47 přihlášek, žáci středních škol 16.

Přihlášky jasně ukazují, jaké vlastnosti žáci oceňují. „Naše paní učitelka je skvělá třídní a vynikající učitelka matematiky. Díky ní se naše třída naučila spoustu nových věcí z matematiky, které dříve dělaly problém celé třídě. Vysvětluje

nám to způsobem, který nám pomohl pochopit dané učivo,“ uvedli v přihlášce žáci jedné střední školy a připojili 340 podpisů.

„Při své kvalitní práci uplatňuje přístup radostného člověka, který dokáže žáky zaujmout a něco naučit,“ uvádějí děti z 9. ročníku ZŠ.

„Veliká síla našeho pana učitele je právě v tom, jak dokáže ze třídy vytvořit jeden tým, kde se spolupracuje, respektujeme se a podporujeme,“ píše se v jiné přihlášce.

Dětské charakteristiky v nedávném rozhovoru potvrdil i bývalý Zlatý Ámos Jiří Luka: „Moje práce mě bavila a baví – ať už jsem byl učitelem, nebo později ředitelem. To se projevilo také oceněním Zlatý Ámos, které reflektuje právě vztah

mezi učitelem a žáky, jeho „soft skills“ dovednosti. Dobrý učitel – a je jedno, jestli je to muž, nebo žena – dokáže nadchnout děti, vytvořit jim prostředí, kde se učí naplno, cítí se bezpečně, a inspirovat je.“

„Nominace do Zlatého Ámose je největším uznáním, kterého se učitelkám a učitelům může dostat. Zvítězili u nejprísrnější poroty – u svých žáků. Ve Zlatém Ámosovi nikdo neprohrává. Proto jsou regionální kola, která proběhnou v lednu a v únoru, také oceněním všech, kteří byli svými žáky na titul Zlatý Ámos navrženi,“ dodává ředitel ankety Slávek Hrzal.

Semifinále proběhne 4. března v Senátu PČR a zúčastní se ho vítězové regionálních kol. Veřejné finále v kongresovém centru hotelu Olšanka v Praze se uskuteční na Den učitelů, v pátek 28. března. Více informací o průběhu ankety je na www.zlatyamos.cz.

DTA

PROBĚHLA KRAJSKÁ KOLA MLADÉHO CHEMIKA

V průběhu prosince 2024 se ve všech regionech uskutečnila krajská kola soutěže Hledáme nejlepšího Mladého chemika ČR. Celkem se krajských kol zúčastnilo 2039 žáků ze 747 ZŠ. Kromě náročnějšího testu teoretických znalostí žáci absolvovali pestrý

doprovodný program v podobě ukázek efektních pokusů, přednášek a chemických workshopů. Z každého regionu postoupilo nejméně 30 nejlepších do regionálního finále, které prověří praktické dovednosti v laboratoři (leden až březen 2025).

FINÁLE SOUTĚŽE IT-SLOT ZNÁ VÍTĚZE

Prvního kola vědomostní soutěže IT-SLOT pro žáky 8. a 9. tříd se zúčastnilo 17 396 dětí z 298 škol napříč Českem. Nejlepších 42 finalistů pak změnilo síly v otázkách z informatiky a logiky 11. prosince v učebnách Soukromé střední školy výpočetní techniky v Praze (SSŠVT).

Patnáctý ročník soutěže ovládl Ondřej Nikodém ze ZŠ Luštěnice v okrese Mladá Boleslav. Druhé místo obsadil Adam Tvrdlík ze ZŠ Prokopa Holého Louny a třetí příčku vybojoval Samuel Studenovský ze ZŠ Edvarda Beneše v Písku.

Výrazné převaze chlapců čelilo ve finále soutěže pět dívek, nejlepší z nich Markéta Jungvirťová ze ZŠ a MŠ Křemže v okrese Český Krumlov skončila pátá. „Rozdíl mezi finalisty byly minimální, první až 13. místo dělily jen dva body, takže v případech rovnosti bodů rozhodoval čas. Test se skládal z 25 otázek, které se dotýkaly dvou oblastí – informačních technologií a ve druhé části matematiky a logiky. Největší problémy dělaly žákům právě příklady na logické myšlení, u kterých je třeba se zamyslet a strávit víc času. Naopak otázky z informatiky řešili s jistotou,“ uvedl za organizátory soutěže ředitel SSŠVT Martin Vodička.

Žáky umístěnými v „top ten“ se mohou pochlubit školy ze šesti krajů – tři úspěšní řešitelé pochází z Jihočeského kraje, po dvou má Vysočina i Ústecký kraj a po jednom zástupci také Královéhradecký, Jihomoravský a Středočeský kraj. „Dva žáci v nejlepší desítce dokonce pocházejí z jedné školy, a to ZŠ T. G. Masaryka v Moravských Budějovicích, což ukazuje na kvalitu tamější výuky. Velký dík ale patří všem finalistům, kteří do Prahy přijeli z různých částí republiky v doprovodu svých pedagogů,“ prohlásil při slavnostním zakončení soutěže Martin Vodička.

Nejlepší soutěžící získali výkonné tablety a pro své školy vyhráli 15,6palcový notebook nebo moderní monitory. Dále se hrálo o luxusní bezdrátová sluchátka a powerbanky, ocenění byli všichni finalisté.

ŠKOLY HLEDAJÍ ZPŮSOBY, JAK UČIT AI

Nějakou aplikaci s AI používá bezmála 90 procent středoškoláků. Otázkou ale je, zda chápou, jak umělá inteligence funguje a co dokáže. V dobrém i špatném smyslu. Školy ve výuce AI tápou, „odvážným“ učitelům pomáhají praktické programy firem a organizací.

Pro uplatnění budoucích generací je vzdělávání v AI stěžejní. Podle Světového ekonomického fóra bude do konce roku 2025 nahrazeno až 85 milionů pracovních míst automatizací a zároveň vznikne ve spojitosti s technologiemi 97 milionů pozic nových. „Ve všech sektorech budou stále víc žádané digitální dovednosti. Překotný technologický rozvoj vyvíjí tlak na celoživotní vzdělávání pracovníků, včetně schopnosti adaptace na nové technologie. U dnešních studentů bude typické, že své pracovní zaměření změní i několikrát za život. Porozumění AI a znalosti nástrojů umělé inteligence budou hrát v pracovním uplatnění studentů klíčovou roli,“ poukázal Martin Smrž, ředitel vzdělávací organizace Junior Achievement (JA Czech).

Střední školy si většinou důležitost výuky AI uvědomují, chtějí na vlnu nových technologií „naskočit“, naráží ale na nízké personální kapacity a nedostatky financí pro zapojení dalších pedagogů. „Aktuálně je AI velmi populární téma a zájem škol o výukové materiály, které umělou inteligenci zapojují do výuky, sílí. V oblíbě jsou menší kurzy a webináře, ale mile nás překvapila také poptávka po obsáhlém tříměsíčním programu AI-ENTR4YOUTH. I když se učitelé často zdráhají, byť jen vyzkoušet některý z nástrojů AI, dobře vnímají, že jejich studenti dávno umělou inteligenci používají. V rámci našich školení se proto snažíme, aby zvláště učitelé pronikli do komplexní problematiky AI a mohli pak díky propracovaným programům vzdělávat studenty. Nejenom v možnostech využití AI, ale také v rizicích, která s sebou užívání umělé inteligence přináší,“ uvedla Gabriela Káninská Repková, projektová manažerka JA Czech.

Motivace učitelů k výuce umělé inteligence je různá. Zhruba 50 procent pedagogů má chuť se učit novým věcem, druhá polovina cítí obavy. „Mezi učiteli stále přetrvává mylná představa

o tom, co vlastně AI je. Domnívají se, že s umělou inteligencí ve výuce přijdou o práci nebo že se studenti už nic nenaučí, protože na vše jim odpoví chatbot s AI, případně jim vygeneruje hotový úkol. Někteří učitelé si jen těžko jakkoli změny připouštějí, neuvědomují si, že většina pracovních pozic v blízkých letech bude vlivem AI výrazně ovlivněna,“ řekla Gabriela Káninská Repková.

Už nyní umělá inteligence zasahuje do většiny odvětví a mění je. AI nejenom automatizuje opakující se úkony, umožňuje hledat nová a snadnější řešení dosud složitých problémů. „Například v medicíně – model CHIEF z Harvardu dokáže diagnostikovat 19 druhů rakoviny s přesností 96 %, čímž vytváří nové možnosti pro personalizovanou léčbu. Vizionářský systém s AI v zemědělství nyní dokáže počítat zvířata s přesností 99,7 %, což farmářům pomáhá optimalizovat péči o chov. Na univerzitě v Sheffieldu zase s pomocí AI za pouhé dva týdny navrhl a vyrobil 3D tiskem raketový motor, čímž zkrátily běžnou dobu výroby v leteckém průmyslu o měsíce. A 21letý student Luke Farritor díky AI dešifroval text na antickém papýru,“ vyjmenovala inovace světového významu Gabriela Káninská Repková.

V roce 2024 už mají lidé zdarma k dispozici desítky softwarů s umělou inteligencí. Ve školách by se ale podle odborníků měli studenti učit AI od základů. „Cílem pro vzdělávání v AI je, aby studenti pochopili, jakým způsobem umělá inteligence funguje, a díky tomu se naučili přemýšlet, které výzvy současnosti by s pomocí AI šly řešit. Obsáhlé programy s e-learningovými moduly lze začlenit do povinných i volitelných předmětů a vhodné jsou i pro pedagogy bez IT znalostí. V praktických úkolech studenti poznají, čeho všeho může být umělá inteligence schopna i jaký význam má etika AI a zodpovědné používání technologií,“ dodal Martin Smrž.

crk

POČET ŽÁKŮ ZUŠ OPĚT ROSTE

Počet žáků základních uměleckých škol (ZUŠ) po mírném propadu v období pandemie covidu-19 opět roste. Ve školním roce 2023/2024 jich bylo přes 262 000, meziročně asi o 4700 více. Zájem žáků vzrostl o všechna čtyři zaměření, která ZUŠ nabízí, tedy o hudební, taneční, výtvarné i literárně-dramatické obory. Vyplyvá to z výročních zpráv České školní inspekce a statistiky ministerstva školství.

Počet žáků ZUŠ v posledních deseti letech stabilně rostl až do školního roku 2019/2020, kdy jich bylo více než 254 000. Ve školních letech 2020/2021 a 2021/2022 jejich počet klesl na zhruba 251 000 v prvním roce a zhruba 249 000 v druhém roce. Tento úbytek byl podle inspekce způsobený mimo jiné uzavřením škol pro prezenční výuku kvůli pandemii covidu-19. Od roku 2022/2023 počet žáků ZUŠ opět stoupá.

Nejrozšířenější jsou hudební obory, v uplynulém školním roce je navštěvovalo asi 168 000 dětí, tedy téměř dvě třetiny žáků ZUŠ. V porovnání s předchozím rokem je to asi o 1400 více. Přibýlo i žáků tanečních oborů, ve školním roce 2023/2024 jich bylo přes 27 000, asi o 1160 více než v předcházejícím roce.

V porovnání se školním rokem 2019/2020 bylo ale v uplynulém školním roce žáků tanečních oborů zhruba o 400 méně.

Shutterstock

Nejvíce vzrostl za posledních deset let zájem o literárně-dramatický obor. V uplynulém školním roce ho navštěvovalo 11 527 dětí, v porovnání se školním rokem 2013/2014 jich přibýlo více než 2000.

Zhruba polovinu základních uměleckých škol v uplynulém školním roce zřizovaly obce, asi 190 pak kraje. Soukromých škol bylo 64, církevních pět. V porovnání se školním rokem 2022/2023 přibýly v uplynulém školním roce tři školy. Počet poboček se zvýšil z 1106 na 1131.

Rozvíjet umělecké dovednosti a talent pomáhalo dětem v uplynulém školním roce v ZUŠ 13 376 učitelů, asi o 240 více než v předcházejícím školním roce, ale méně než v letech 2020/2021 a 2021/2022.

Výuku žáků ve školním roce 2023/2024 zajišťovaly podle inspekce převážně stabilizované pedagogické sbory, ve kterých působili také učitelé na kratší pracovní úvazek. Výrazně převažoval podíl vyučujících, kteří získali vzdělání v konzervatoři ukončené absolutoriem, tvořili asi 43 procent.

Přibližně jedna pětina vyučujících získala odbornou kvalifikaci studiem na akademii múzických nebo výtvarných umění. Asi 17 procent byli absolventi pedagogických nebo filozofických fakult se zaměřením na výuku hudební nebo výtvarné výchovy. Průměrný věk učitelů dosáhl ve sledovaných školách necelých 46 let, uvedla inspekce.

čtk

JAK SE DĚLÁ TANEČNÍK

VZDĚLÁVACÍ PŘEDSTAVENÍ PRO ŠKOLY, KTERÉ VÁS ZAVEDE DO SVĚTA TANEČNÍHO UMĚNÍ

Profilové výchovné a vzdělávací představení tanečního divadla zaměřené na 1. a 2. stupeň základních škol.

Tančí mladí umělci ve věku 13–16 let ze souboru Balet Praha Junior 2, studenti konzervatoře Taneční centrum Praha.

Srdečně Vás a vaše žáky zveme na představení

5. března od 9:00 a 11:00 v **KD Ládví**

11. dubna od 9:00 a 11:00 v **Divadle Bravo!**

16. května od 9:00 a 11:00 v **Městské knihovně Praha**

nebo Vám na přání zajistíme představení v divadle či kulturním domě v okolí vaší školy.

tel. **608 166 055** | e-mail: **produkce@m-c-t.cz**
www.m-c-t.cz

Balet
Praha
Junior 2

taneční divadlo
contemporary
lidový tanec
akrobacie
balet
jazz
step

ZNÁME PRVNÍ VÝSLEDKY Z MEZINÁRODNÍHO VÝZKUMU DOSPĚLÝCH PIAAC

OECD zveřejnila výsledky z 2. cyklu *Mezinárodního výzkumu dospělých PIAAC (Programme for the International Assessment of Adult Competencies)*, kterého se v letech 2022 až 2023 zúčastnilo 31 zemí. Výzkum PIAAC poskytuje jedinečné poznatky o úrovni dovedností dospělých ve čtenářské gramotnosti, v numerické gramotnosti a v adaptivním řešení problémů.

Tyto základní dovednosti jsou klíčové pro život v 21. století a tvoří základ pro celoživotní učení. Česká republika dosáhla v mezinárodním srovnání průměrných výsledků ve čtenářských dovednostech a ve schopnosti adaptivně řešit problémy a mírně nadprůměrných výsledků v numerických dovednostech. Podobně jsme se mezi dalšími zeměmi umístili už v 1. cyklu před deseti lety. Přibližně čtvrtina českých dospělých (24 %) se potýká s velmi nízkými základními dovednostmi, mezi vyučenými jsou to dva lidé z pěti (40 %).

Jaké dovednosti se měří?

OECD se ve výzkumu PIAAC zaměřuje na obecné dovednosti pracovat s informacemi a řešit problémy, nikoli na školní či akademické znalosti. Zkoumané dovednosti jsou klíčové pro uplatnění na trhu práce, orientaci v občanském životě a v situacích každodenního života. Výzkum je rozděluje do tří oblastí: čtenářská gramotnost (práce s textovými informacemi), numerická gramotnost (práce s číselnými informacemi) a adaptivní řešení problémů (zvládnání měnících se situací bez předem jasného postupu řešení). Respondenti měli například vyhodnotit věrohodnost vět v novinovém článku, odhalit chybný číselný údaj v tabulce nebo vybrat v kalendáři termín pro akci vyhovující co nejvíce lidem, kterým se postupně mění časové možnosti.

Šetření PIAAC se soustředí na obecné dovednosti, protože tvoří základ schopnosti jednotlivců přizpůsobit se a odolávat změnám a nejistotě. Tyto základní dovednosti usnadňují přístup k novým, specializovaným znalostem a dovednostem. „Rozvíjení dovedností zpracovávat a vyhodnocovat informace je zásadní i pro společenskou soudržnost a řešení složitých politických problémů. Společnosti se musí vypořádat se širokou škálou výzev, jako jsou stárnutí populace, kybernetické hrozby, nástup umělé inteligence či změna klimatu. A to v situaci, kdy výrazně vzrostl např. vliv internetových platforem a sociálních sítí, na nichž je výrazně náročnější odhalit relevantní zdroje a ověřovat informace,“ vysvětluje význam obecných dovedností Petra Holečková, členka českého výzkumného týmu.

Jak je u nás rozšířený problém nízkých dovedností?

Podle výzkumu má čtvrtina českých dospělých (25 %) od 16 do 65 let velmi nízkou úroveň čtenářských dovedností, která komplikuje zapojení na trhu práce nebo účast na občanském životě. Jde přibližně

o 1,7 milionu osob. Tito dospělí například umí najít jednoduchou informaci v krátkém textu (telefonní číslo v inzerátu a podobně), ale mají potíže porozumět delším textům nebo se orientovat na webech s více stránkami. Velmi nízkou úroveň numerických dovedností má pětina (21 %) dospělých od 16 do 65 let (přibližně 1,4 milionu osob). Na této úrovni si dospělí poradí se základními početními úkony s celými čísly, ale například se hůře vyrovnávají s výpočtem procent. Nízká schopnost adaptivně řešit problémy se projevila u necelé třetiny dospělých od 16 do 65 let (29 %), což odpovídá téměř 2 milionům Čechů a Češek v tomto věku. Tito dospělí zvládnou řešit problémy s jednoduchým zadáním, ve kterých se v průběhu nemění podmínky. Začnou ale tápat, jakmile zadání obsahuje více různých požadavků a řešení vyžaduje více kroků.

Nízké dovednosti v jedné oblasti se přitom často pojí s nízkými dovednostmi i v dalších dvou zkoumaných sférách – tedy horší práci s textem obvykle doprovází snížená schopnost pracovat s čísly i řešit problémy. Ve dvou či dokonce ve všech třech zkoumaných oblastech nejednou má velmi nízké dovednosti přibližně čtvrtina (24 %) Čechů a Češek od 16 do 65 let.

Ve kterých vzdělanostních skupinách se kumuluje problém?

Riziko nízkých dovedností zasahuje nestejně různě různé skupiny obyvatel. Jed-

nou ze skupin, ve které se kumulují nízké dovednosti, jsou absolventi učebních oborů bez maturity. Mezi lidmi od 25 do 65 let s vyučením bez maturity má 41 % velmi nízkou úroveň čtenářských dovedností. Mezi dospělými se středním odborným vzděláním s maturitou ve stejném věku je to 17 %, se středním všeobecným vzděláním 11 % a mezi vysokoškoláky je to už jen 6 %. Skupina od 25 do 65 let byla pro srovnání vybrána, protože lidé v ní mají většinou už ukončené formální vzdělání. Absolventům učebních oborů bez maturity přitom dělá potíže nejen práce s textovými informacemi – dvě pětiny (40 %) z nich mají velmi nízké dovednosti minimálně ve dvou ze tří zkoumaných oblastí (čtenářské dovednosti, numerické dovednosti, adaptivní řešení problémů).

„Výsledek u vyučených je alarmující ze dvou hlavních důvodů. Zaprvé má značná část dospělých se středoškolským vzděláním právě vyučení bez maturity. Zadruhé úroveň testovaných dovedností je u vyučených blíže dovednostem dospělých se základním vzděláním než středoškolákům s maturitou. Výsledky z výzkumu nenasvědčují, že by učební obory dobře připravovaly své absolventy na současný svět – aby se uměli uplatnit na měnícím se trhu práce nebo dokázali čelit dezinformacím,“ komentuje výsledky koordinátorka výzkumu PIAAC v České republice Michaela Röschová. Absolventi učebních oborů bez maturity mají navíc v českém systému výrazně horší možnosti si obecné dovednosti dále prohlubovat, ať už v rámci dalšího vzdělávání, nebo v rámci své profesní dráhy.

npi

Kdo výzkum pořádá a k čemu slouží výsledky?

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) výzkumem PIAAC navazuje na šetření 15letých žáků PISA. Zaměřuje se v něm na dospělé ve věku 16 až 65 let. Mezinárodní šetření PIAAC se koná jednou za deset let, poprvé proběhlo v letech 2011 až 2012. V letech 2022 až 2023 se ho zúčastnilo 31 zemí z celého světa (z toho 29 členských států OECD), zejména země Evropy, ale také USA, Kanada, Nový Zéland, Japonsko nebo Chile.

Jak se umístila Česká republika?

Česká republika se mezi 29 zeměmi OECD umístila na středních pozicích ve čtenářských dovednostech a v adaptivním řešení problémů a mírně nadprůměrně si vedla v numerických dovednostech. Nejlépe rozvinuté dovednosti mají dospělí v Japonsku a evropských

severských zemích (Finsko, Švédsko, Norsko), vysoko se umístilo také Nizozemí a Estonsko.

Průměrného výsledku mezi zapojenými zeměmi dosáhla Česká republika ve čtenářských dovednostech již v 1. cyklu výzkumu PIAAC před deseti lety. Čtenářské dovednosti Čechů a Češek se navzdory tomu v minulých deseti letech zhoršily. Střední příčka nám v současném opakování výzkumu neunikla díky tomu, že se mírně změnila skladba zapojených zemí a dovednosti se snížily také v některých dalších státech. V numerických dovednostech jsme zůstali na stejné úrovni, tedy mírně nad průměrem. Severské země se nicméně za posledních deset let většinou zlepšily a ukazují, že dospělí mohou být pro práci s informacemi vybaveni lépe.

VOLNÁ MÍSTÁ...

● **SOŠP Profit, s. r. o., Praha 3**, hledá na zástup za dlouhodobou nemoc učitele/lku ČJ a NJ (vhodné i pro studenty a důchodce) na plný i částečný úvazek. Zájemci, kontaktujte ŘŠ na tel. 603 204 669 nebo e-mail: tatarova@skola-profit.cz.

Zn.: 603/24/Ř.

● **ZŠ Generála Janouška, Praha 9**, přijme od února 2025 učitele/učitelku ČJ na 12 hodin. Životopisy zasílejte na budilova@zsgenjanouska.cz, tel.: 774 355 358.

Zn.: 1/25/Ř.

● **Základní škola, Praha 9 – Hloubětín**, Hloubětínská 700, ihned přijme vyučující/ho pro 1. stupeň.

Zájemci, zašlete prosím své CV na info@zshloubetin.cz. Kontakt: tel.: 773 265 100.

Zn.: 2/25/Ř.

● **ZŠ a MŠ Lyčkovo náměstí, Praha 8 – Karlín**, hledá od ledna na částečný úvazek (2–3 dny v týdnu) školního psychologa/psycholožku. Kontakt: lenka.pechatova@smysluplnaskola.cz.

Dále hledá na **detašované pracoviště Pernerova 29** vychovatele/ku do školní družiny. Možnost částečného i plného úvazku. Kontakt: veronika.dobrovolna@smysluplnaskola.cz. Zn.: 3/25/Ř.

● **Speciální pedagog/pedagožka se zaměřením na logopedii.**

Hledáme speciálního pedagoga/pedagožku pro **SPC v Praze 4** na plný úvazek, nástup od 1. 1. 2025 nebo dohodou. Požadujeme magisterské vzdělání v oboru speciální pedagogiky se zaměřením na logopedii, bezúhonnost, flexibilitu. Vhodné i pro studenty odpovídajících magisterských oborů. Vítána praxe v oboru, ŘP. Finanční ohodnocení v 12. platové třídě. Informace na tel. č. 241 726 334 – M. Brožová, životopisy zasílejte na brozova@aklar.cz.

Zn.: 596/24/Ř.

● **Hledáme od 1. 1. 2025 učitelku na plný i zkrácený úvazek do MŠ DUHA v Praze 9 – Dolních Počernicích.** Přivítáme kolegyni s vlnivým přístupem k dětem nejlépe s kvalifikací a praxí. Plat dle

tabulkových tarifů pro pedagogické pracovníky v rozsahu od 30 670 Kč do 35 420 Kč. Benefity ve formě poukázek PLUXEE, vstupenky na kulturní akce, příspěvek na penzijní připojištění atd. Kontakt: 721 838 773, e-mail: skolka.dpocernice@seznam.cz.

Zn.: 589/24/Ř.

● **ZŠ Marjánka, Praha 6**, přijme od 1. 2. 2025 učitelku na I. stupeň. Nabídky zasílejte: info@zsmarjanka.cz, další info: tel. 220 517 391.

Zn.: 598/24/Ř.

● **ZŠ a MŠ Sluhy, Praha-východ**, hledá plně aprobovanou posilu na 1. stupeň. S nástupem od 2. pololetí nebo dle dohody. Tel.: 736 701 351.

Zn.: 595/24/Ř.

PRÁCI HLEDAJÍ...

● **Učitelka angličtiny a ruštiny** (vystudovaný obor AJ/RJ na Pedagogické fakultě UK) hledá místo na ZŠ nebo SŠ od nového pololetí. Po návratu ze zahraničí preferuji Prahu či blízké okolí (např. Počernice) s možností služebního bytu. Kontakt: voseckaeliska@seznam.cz, 777 908 466. Zn.: 4/25/Ř.

● **Hledám práci jako vychovatel, asistent pedagoga.** Benešov a okolí do 60 km. Tel.: 737 578 737.

Zn.: 601/24/Ř.

NABÍDKA...

● **Objevte svět Elpiry. Vašeho Dětského psychologického centra!** Jsme tu pro děti a mladistvé ve věku od 2 do 18 let, stejně jako pro jejich rodiče, učitele a odbornou veřejnost. www.elpira.cz. Zn.: 5/25/Ř.

Výrobce desek s PUR hranou pro školní lavice

PUR hrany pro každou lavici!

Naše desky kombinují **elegantní design** s maximální trvanlivostí a **funkcionalitou**. Jsou **odolné** vůči nárazům, oděru a vlhkosti díky použití polyuretanové hrany, což prodlužuje jejich životnost a minimalizuje potřebu údržby. Hrany se **plynule spojují s deskou**, dodávají lavicím profesionální vzhled a **zajišťují bezpečnost** díky oblým rohům s rádiem 25 mm.

Nabízíme tyto rozměry desek:

- Jednolavice 700x500 mm, tloušťka desky 18 mm nebo 22 mm
- Jednolavice 700x600 mm, tloušťka desky 18 mm
- Dvoulavice 1300x500 mm, tloušťka desky 18 mm nebo 22 mm
- Katedra 1300x650 mm, tloušťka desky 22 mm

Kontaktujte nás! Poskytneme bližší informace a vytvoříme Vám cenovou nabídku na míru.

obchod@queenbee.cz | +420 775 560 047

Ústav ekonomiky a managementu
VŠCHT Praha

Kvalifikace pro výuku angličtiny

Didaktické studium
od února 2025, 1 semestr

v kombinované formě

@ skills@vscht.cz ☎ 737 899 874

<https://kem.vscht.cz>

Akreditace MŠMT ČR

Inzerce UN – Petra Čepeláková, tel.: 603 411 887, inzerce@ucitelskenoviny.cz, www.ucitelskenoviny.cz

UČITELSKÉ NOVINY, týdeník pro učitele a přátele školy, Ostrovní 30, 110 00 Praha 1.

www.ucitelskenoviny.cz

Šéfredaktor: Petr Husník. **Zástupce šéfredaktora:** Lukáš Doubrava. **Redaktoři:** Radmil Švancar, Jaroslava Štefflová (externistka), spojení na členy redakce – prijmeni@ucitelskenoviny.cz. **Sekretariát:** Petra Čepeláková, tel.: 603 411 887, e-mail: redakce@ucitelskenoviny.cz. **Inzerce:** Petra Čepeláková, tel.: 603 411 887, e-mail: cepelakova@ucitelskenoviny.cz.

Korektorky: Milana Čechurová, Šárka Hřibová. **Grafická úprava a zlom:** Michal Špatz. **Vydavatel:** GNOSIS, spol. s r. o.

Distribuce pro předplatitele: Předplatné zajišťuje jménem vydavatele společnost **SEND Předplatné**, Ve Žlízku 1800/77, 193 00 Praha 9, tel.: 225 985 225, 777 333 370, send@send.cz, www.send.cz. **ADISERVIS, s. r. o.**, Na Nivách 18, 141 00 Praha 4, tel.: 241 484 521, e-mail: adiservis@seznam.cz (ADISERVIS, s. r. o., zajišťuje předplatné i telefonickou objednávkou a dosílá starší výtisky). **Distribuce pro volný prodej:** PNS, a. s., Paceřická 1/2773, 193 00 Praha 9 – Horní Počernice. **Tisk:** Triangl, a. s., Beranových 65, Praha 9. Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Společnost GNOSIS, s. r. o., využívá zpravodajství ČTK, jehož obsah je chráněn autorským zákonem. Přepis, šíření či další zpřístupňování tohoto obsahu či jeho části veřejnosti, a to jakýmkoliv způsobem, je bez předchozího souhlasu ČTK výslovně zakázáno.

ISSN 0139-5718

Číslo registrace MK ČR 2967

DĚJEPISNÉ ATLASY

pro 2. stupeň ZŠ a víceletá gymnázia

143 Kč

- dějepisné atlasy v ucelené řadě
- historický vývoj od pravěku až po současnost
- textové i mapové části
- tematické ilustrace
- časové osy

na **KART@GRAFIE.cz**

ŠkolníMapy.cz